

AKPINAR

Ocak - Şubat 2014

Yıl: 9

ISSN: 1306 - 3731

4 TL

49.
Sayı

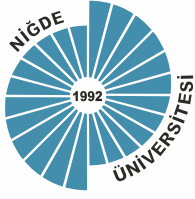
KÜLTÜR SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ

PROF. DR. MEHMET KAPLAN ÖZEL SAYISI

Mehmet KAPLAN, İnci ENGİNÜN, İsmail ÖZMEL,
A. Vehbi ECER, Kibar AYAYDIN, Abdülkadir GÜLER, Murat SOYAK
Şiirler : İsmail Özmel, Yahya Akengin, Cevat Akkanat, A. Vahap Akbaş,
S. Burhanettin Akbaş, İsmail Adil Şahin, Elif Merve Şahin, Döndü Çetiner

www.akpinardergisi.com

NİĞDE ÜNİVERSİTESİNE “MÜKEMMELLİK ÖDÜLÜ”

Niğde Üniversitesi, Bologna Süreci'ne uyumlu olarak oluşturduğu akademik programları ve bununla ilgili yaptığı çalışmalarıyla Avrupa Komisyonu tarafından verilen ve mükemmellik ödülü olarak da adlandırılan “Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) Etiketi” aldı.

Üniversitelerin ders, ders içerikleri ve ders kredileri ile çağdaş eğitim sistemlerinin öngördüğü öğrenci ve öğrenme merkezli eğitimin yapılandırılması ve AB düzeyinde tanınması anlamına gelen AKTS Etiketi Mükemmellik Ödülü, AB Erasmus programı kapsamında AB yükseköğretim standartlarının öngördüğü uygulamaları en iyi şekilde yerine getiren üniversitelere verilen en büyük ve en prestijli ödül olma özelliği taşıyor.

Bologna Süreci'nin uygulanmasında çok önemli bir aşama olan Avrupa Kredi Transfer Sistemi, Niğde Üniversitesi öğrencilerine olduğu kadar, Niğde Üniversitesi ile ilgili tüm öğrencilere ve öğretim üyelerine bilgi sunuyor. Niğde Üniversitesi hangi derslerin okutulduğu, dersin işleniş şekli ve değerlendirmelerin nasıl yapıldığı bilgileri Niğde Üniversitesi web sayfasında bulunan Bilgi Paketi bölümü ile şeffaf bir şekilde sunuluyor.

Niğde Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Adnan Görür, Üniversitede özellikle son yıllarda yapılan titiz çalışmaların neticesinin alınmasının sevindirici olduğunu ve çalışmaların karşılığının Avrupa Komisyonu tarafından ödüllendirilmesinin ise çok daha büyük bir sevinç yarattığını ifade etti. Niğde Üniversitesi geçtiğimiz yılda diplomalarının şeffaflığı ve süreçlerindeki mükemmelliğini ifade eden Diploma Eki Etiketi Ödülü (DS Label) kazandığını hatırlatan Rektör Görür, “Avrupa Komisyonunda bağımsız uzmanlarca yapılan değerlendirmenin sonucunda Bologna süreci çalışmalarını başarıyla tamamlayan ve uygulayan yüksek öğretim kurumlarına verilen AKTS Etiketi, üniversitemizin uluslararası standartlarda kaliteli bir eğitim sunmak için gösterdiği yoğun ve uzun süreli çabaların sonucudur. Üniversitemizde verilen eğitimin kalitesini ve şeffaf bir şekilde tüm ilgililer ile paylaşıldığını tescilleyen bu ödül, şu anda Türkiye'de sadece 31 üniversitede bulunuyor. Üniversitemizin öğrenci odaklı eğitim anlayışı ile çıktığı bu yolda aldığı bu önemli başarının çok daha büyük başarılarında önünü açacağına inanıyorum. Bu süreçte üstün bir çalışma temposu gösteren ve emeği geçen tüm akademik ve idari personelimize teşekkür ediyorum” dedi.

Türkiye'den 26 yükseköğretim kurumunun başvurduğu 2013 yılı “AKTS ETİKETİ” ödülüne layık görülen 15 Türk Üniversitesinden biri olan Niğde Üniversitesi, ECTS Etiketi ödülünü Avrupa Komisyonu ve Türkiye Ulusal Ajansı tarafından belirlenen bir tarihte İstanbul'da düzenlenecek törenle alacak.

ECTS Etiketi Nedir?

Avrupa Kredi Transfer Sistemi (European Credit Transfer System Label), öğrencilerin yurtdışında aldıkları ve başarılı oldukları ders kredilerinin, bir yüksek öğrenim kurumundan diğerine transfer edilmelerini sağlayan bir sistemdir. Sınav ve öğrenci değerlendirmeleri genellikle notlarla ifade edilir. Avrupa'da çok çeşitli notlandırma sistemleri bulunmaktadır. Öğrencilerin yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarından almış oldukları notların kendi ülkelerindeki kurumlar tarafından kolaylıkla anlaşılması amacıyla, E.C.T.S. notlandırma sistemi getirilmiştir. Etiket, bu sistemi uygulamaya yeterli olan üniversitelere verilmektedir.

(Üniversitenin kapı resmi var, onu koyalım.)

AKPINAR

Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi

Yıl: 9 Sayı: 49 / Ocak - Şubat 2014 ISSN: 1306-3731

SAHİBİ ve GENEL YAYIN YÖNETMENİ

İsmail ÖZMEL
ismailozmel@hotmail.com

YAYIN KURULU

İsmail ÖZMEL
Kibar AYAYDIN
Murat SOYAK

DANIŞMA KURULU(HAKEM HEYETİ)

Prof. Dr. Abdulkadir YUVALI (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Pervin ÇAPAN (Muğla Üniversitesi)

YAZIŞMA VE YÖNETİM YERİ

Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE
Telefon: 0.388 213 12 50 Belgegeçer: 0.388 233 35 45

ABONE ÜCRETİ

Sayısı: 4 TL
Yıllık Abone Bedeli: 25 TL
Resmî Abone Bedeli: 50 TL
Yurtdışı Abone Bedeli: 30 Avro
Posta Çeki: 5145515 (İsmail ÖZMEL)

GRAFİK & TASARIM

Karan Ofset

BASIM YERİ KARAN OFSET

Selçuk Mh. Selçuklu Cd. 36/B • NİĞDE
Tel: 0.388 233 66 22 Belgegeçer: 0.388 233 88 11

Dergiye gönderilen yazı ve şiirler basılsın basılmınsın geri verilmez. Yayınlanması istenen yazıların el-mek adresimize gönderilmesi gerekmektedir. Dergimizde yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve şiirlere ücret ödenmez. Yayın kurulu gerekli gördüğünde yazılarda değişiklik yapabilir.

İÇİNDEKİLER

- 3 Halı Dokuyan Güzel
İsmail ÖZMEL
- 4 Eylül Kuşatması
Yahya AKENGİN
- 5 Işıktan
Cevat AKKANAT
- 6 Aşk Ve Hayat
A. Vahap AKBAŞ
- 7 Saçların
S. Burhanettin AKBAŞ
- 8 Bir Kış Gecesi
İsmail Adil ŞAHİN
- 9 Özlemişim
Elif Merve ŞAHİN
- 10 Babama
Döndü ÇETİNER
- 11 Mukaddes Uçurum
Mehmet KAPLAN**
- 13 Mehmet Kaplan
İnci ENGİNÜN *
- 16 "Nesillerin Ruhu" Üzerine
İsmail ÖZMEL
- 20 Prof. Dr. Mehmet Kaplan 'a
Göre Destanların Faydaları
Ahmet Vehbi ECER*
- 26 Mehmet Kaplan'ın
Şiir Tahlil ve İnceleme Metotları
Kibar AYAYDIN
- 37 Geçmiş Zaman Gülleri
Murat SOYAK
- 41 Vefatının 27. yılında
Mehmet Kaplan'ı Anmak
Abdülkadir GÜLER

Sevgili Akpınar Okuyucuları,

TAHMİNDEN TAHKİKE YÜKSELMEK

Görüntü ve eldeki bilgilerle gerçek adına ortaya atılan kanaatler anlamına kullanılan tahmin, insanı yanıltmak gibi bir eksikliği bünyesinde barındırır. Tahkikte gerçeğin araştırılması ve soruşturulması vardır, bir mesai harcayarak ulaşılmış veriler, tahminden daha çok itibar etmemiz gereken bir sonuçtur.

İnsanları tanımaya yönelik tahminlerimiz, bir de araştırarak vardığımız sonuçlar vardır. Bu bilgi, görgü ve insani vasıflar yönünden değerlendirmelerimize ışık tutacak bir metot geliştirmek, oluşturmak nasıl mümkün olur?

Peşin kanaatlerimiz vardır, ona uyduğunu sandıklarımızı iyi, uymayanları kötü diyor bir anlamda damgalıyoruz. Bu sığ zihni yapı, daha doğru bir ifade ile kristalleşmiş zihin, bizi bazen ne denli yanlışlara götürür, ne denli sıkıntılara sokar bilir misiniz?

Adam milli değerlere önem veriyorsa muhakkak ırkçıdır, dini değerlere önem veriyorsa muhakkak gericidir, kökten dincidir, çalışanların hakkı, adil ücret gibi çalışma hayatı ile ilgili şeyler söylüyorsa muhakkak sosyalist veya komünist sanmak uzun yıllar toplumun içine düştüğü rahatsızlıklardan birisi idi. Bilmem halen böyle düşünenler var mı?

İnsan öyle kolay anlaşılacak gibi değil, derinliği ve çok yönü olan bir varlık. Ona ne kadar yakın ve kolay ulaşılacak hedefler verirseniz, onun çalışmasını, azmini ve becerisini sınırlarsınız, ona yüksek bir ideal vermek ve onu bu yolda yüreklendirmek elbette üzerinde durulması, düşünülmesi gereken bir konudur.

Bütün ayrıntılara saygı duyabilirsiniz ama neticede insanlık denilen bir ideal vardır, baba oğluna ne demiş “ben sana vali olamazsın demedim adam olamazsın dedim”, demesi gibi. Her şeyden önce insan olmanın yollarını aramamız ve çabalarımızın gayesi bu mükemmel insana ulaşmak, insanlığı yakalayabilmek olmalıdır. Artık mükemmel insan nasıl olmalıdır sorusunu sorup, beraberce üzerinde düşünüp konuşabiliriz, ne dersiniz? Meyve vermeyen ağaç, yiyecek bulamayan diş, sonuca ulaşamayan iş, renklere dalıp kalan göz, yürekte gelmeyen söz, aş pişirmeye yetmeyen köz, her şeyi bırak insanı görmeyen göz neye yarar?...Dokuzuncu yılın ilk sayısı, 49. sayıda, 24 Ocak 1986’da kaybettiğimiz hocaların hocası değerli yazar ve mütefekkir Mehmet Kaplan’ı bir dosya ile anmak istedik. Bu özel sayıya Mehmet Kaplan’ın Yunus Emre’yi anlatan “Mukaddes Uçurum” başlıklı yazısı ile başlıyoruz. Hemen ardından yıllarca beraber çalıştığı talebesi ve akademisyen arkadaşı İnci Enginün’ün yazısı, İsmail Özmel, A. Vehbi Ecer, Kibar Ayaydın, Abdülkadir Güler ve Murat Soyak’ın yazılarını ilgiyle okuyacaksınız. Her zamanki gibi şiirle başlıyor ve İsmail Özmel, Yahya Akengin, Cevat Akkanat, A. Vahap Akbaş, S. Burhanettin Akbaş, İsmail Adil Şahin, Elif Merve Şahin, Döndü Çetiner’in şiirlerini beğenerek okuyacağınızı sanıyorum.

Eczacı Gündoğdu Uyanık ve Şair Güzide Gülpınar Taranoğlu’nu kaybettik. Her ikisine Allah’tan rahmet, kederli ailelerine sabır ve başsağlığı diliyorum.

Daha güzel sayılarda buluşmak dileği ile hoşça kalın, sağlıklı kalın.

İSMAİL ÖZMEL

Halı Dokuyan Güzel

İsmail ÖZMEL

Tel tel dolaşan mızrap, perde perde seken el
Gök kuşağı rengiyle nakışlar ören güzel.

Bir rüyada dokunur bu kadar güzel halı,
Kandil göbeklilerle, minareli, mahyalı.

Sade yer ismi değil Uluğaç, Taşpınar,
Kim can verir renklere sihirli elin kadar.

Cömert davranmış Hüdâ renkte, şekilde, ruhta
Bir şaheser dokudu analar Koyunlu'da.

İlhamın müjdeleri hayalleri aşıyor
Zıt renkler bu iklimde nasıl da kaynaşıyor?

Çözülür besmeleyle tezgâhlar her Salı'da
Serilmiş bir halıdır ufuklar Yahyalı'da.

Eylül Kuşatması

Yahya AKENGİN

Ben hatırlarım hep, hatırlamalı insan
Renklerin ilk rengini, rüzgârların ilk uğultusunu
Daima bir tutam eylül çıkar geçmiş zamanlardan
Sarışın bir hüznle gülümser eylüllerin sonu

Dalıp aynalarda saçların kırlarına ve anlar,
İnsan neler derlediğini ömrün yollarından
Şu telinde bir sevda baharının şavkı var
Şu çizgide bir eski yaz gecesi uzar

Girip delice tutkularla kolkola
Yürüse de isyan vadilerinde günahlarla
Yine de susturulmuş bir yanı vardır kalbin
Bahtımız okunur çehresinde bütün eylüllerin

Bazan bir hazinedir cevapsız sorulardaki sırlar
Dağ sularının suru yüzündeki yalnızlık
Kır çiçeklerine ne söylerse içimde o var
Unutma şairliğim, biz hep eylüllerde kucaklaştık

Düşsün, düşen yaprak solsun solan çiçek
İnletsin ıssız yöreleri bir yetim gibi sam yeli
Vedalaştığımız herşey yine bize dönecek
Bunları hatırlatır sonbaharın şefkatli eli

Ben hatırlarım hep, hatırlamalı insan
Yardan ayrılışların yürekte yeşerttiği duaları
Öyle başladığını ölümsüz efsanelerin
İlklere kadar işler hatırası mevsimlerin
Lakin eylüllerinki biraz daha derin

Işıktan

Cevat AKKANAT

Işıktan, ışıktan olacağım
Şarkı söylerken

Yükselen dalgalarda
Su zerreciği
Parlak
Işıktan, ışıktan olacağım

O ölmez bakışlı
Akışkan
Deniz ve rüzgâr
Işıktan olacağım

Işıktan, ışıktan olacağım
Dudaklarıma yapışan
Acısız
Gül
Işıktan, ışıktan olacağım

Aşk Ve Hayat

A. Vahap AKBAŞ

Hayatı aşka böl, hayat çoğalır;
Hayatı aşkla çarp, zaman zor alır;
Bütün hayaları topla, aşk eder;
Hayattan aşk çıksa, elde ne kalır?

Saçların

S. Burhanettin AKBAŞ

Bir sevda masalı gizli içinde
Gönlüme bakıp da eser saçların
Alıp yüreğimi tel tel götürür
Kalbimi ortadan keser saçların

Yatırır bir yana içimde kalır
Aklımı o anda başımdan alır
Gönlüm uçlarında uzar kısalır
Beni öldürmeye yeter saçların

Kimi gün uzundur kimi gün kısa
Saçların devadır bulunmaz tasa
Ucundan koparsa gönlüme assa
Gönlümde yeşerir, biter saçların.

Yüreğim takılır peşinden yürür
Rüzgârın kavurur, yerlerde sürür
Saçların dumandır ufkumu bürür
İmbikten süzülür, tüter saçların

Boynuma takılsın organ yerine
Üstüme örtülsün yorgan yerine
Gönlüme bakılsın ferman yerine
Gönlümün içinde yiter saçlardın.

Kalbime bağlasam siyah saçını
Taksam saçlarına aşkın tacını
İste benden bir gün aşk ilacını
Beni sevdalara iter saçların.

Bir Kış Gecesi

İsmail Adil ŞAHİN

Bir kış gecesinde, karlar üstünde,
Alevi karışmış iki ocaktık.
Sevda rüzgârının estiği günde,
Gönül ateşiyle ne dallar yaktık.

Yazlar bağışladık kara kışına,
Saraylar yaptırдық şehir dışına,
Öksüz kalmış aşkın şaşkın başına,
Mutluluğun altın tâcını taktık.

Sevda fısıldayan sözler birleşti,
Nefesler birleşti, özler birleşti,
Gönüller birleşti, gözler birleşti,
Hayata bir başka umutla baktık.

Akkor halindeki ellerimizle,
Gizlerden seslenen dillerimizle,
Alevden beslenen güllerimizle,
Maziye kokular, renkler bıraktık.

Özlemişim

Elif Merve ŞAHİN

Bir tek şeye kırgınım.
Çok değil ama
Biraz geç kaldın.
Yorgunsundur,
Gir kapımdan içeri.
Özlemişim gözlerini.

Azalmadan yaşama vakti.
Ağzımızda bir lokma ya sohbet...
Sen sigarayla eskit kelimeleri.
Bende de bir çay, hem de demli...
Özlemişim sözlerini.

Durgunuz vakitlerden ikindi...
Günlerden Pazar.
Umurumda değil hiç, saat kaç ki?
Seni bulmuşum fark eder mi?
Özlemişim seni.
Sana ait olan her şeyi...

Babama

Döndü ÇETİNER

Yaş altmış iki
Yitip gitti umutlar,
Arzuladığı güzellikler nerede
Yalnızlık kol gezer
Son suyumu da kendim ısıttım dedi
Hiç kimseden hiçbir şey beklemedi
Hep çalıştı hep didindi
Yalnız başına öldü.

Mukaddes Uçurum

Mehmet KAPLAN**

Yunus bir uçurumda yatar. Onun yattığı yere yüksek tepelerden inilir. Gece yarısı yaylı araba, korkulu yollardan sarsıla sarsıla düşerken, uzakta, ta derinlerden bir ışık gösterdiler: “İstasyon” dediler, “Yunus’un türbesi onun yanındadır.”

Çocuk gözlerimle ona baktım ve ürperdim. Kulaklarımda bir efsanenin uğultusu vardı. Dağlar, taşlar, ağaçlar, manasını bilmediğim bir ilahi söylüyorlardı.

Köy yerleştikten sonra, uçurum, Yunus, istasyon ve ben, birbirimize kaynaştık. Zamanla orkestramıza daha başka seslerde karıştı. Yakıcı yaz güneşinde sıtmadan toprağa uzanmış köylüler gördüm: Toprak yüzlerinde, ruh yarığı gibi ela gözleri daima bir veliyi hatırlatan köylüler. Çatlak dudakları ile güldükleri zaman, taşlar canlanıyormuş hissiyle insanı korkutan köylüler ve akşam güneşi bataklıkta yanarken milyonlarca zehirli sineğini göklere salıveren Porsuk.

Gece, ellerimizde ayran bakraçları, trene çıkardık. Issız bozkır karanlığında, seyyar, ışıklı saraylar gibi, birden karşımızda duruveren vagonlar bizi büyülerdi. Pencereden, uyku içinde donmuş veya bir rüyadan bakar gibi çehreler uzanır, ölü gözler ile soğuk boşluğu yoklar, tekrar kayıtsız içeri çekilirlerdi. Bir şey göremezlerdi. Orada, uçurumun içinde, Yunus’u ve bizim bulunduğumuzu fark etmezlerdi. Nereden fark edeceklerdi? Etseler ne yapacaklardı sanki?

Bu aydınlık, masal kâşaneleri uzaklarda eriyince, biz yine mağaramıza dönerdik: Kerpiç damlarımıza, uykularımıza, hastalığımıza ve sefaletimize. Yıllar var, bu uçurumdan nasıl çıktığımı bilmiyorum. Arabalar, evler, istasyonlar, şehirler, mektepler, kitaplar ve insanlar beni uzun bir vadiden geçirdiler. Bu vadiye asırlarca yürümüş gibiyim. Bir daha dönmedim.

Bir daha oraya dönmedim. Fakat uçurum benimle her yeri dolaştı. Ne zaman içime baksam, karşıma onun karanlık boşluğu, titreyen istasyon ışığı, Yunus, köylüler ve Porsuk çıkar. Milyonlarca sivrisineğin yüzüme hücum ettiğini hissederim.

Yaylı, tıpkı ilk gecede olduğu gibi, yüksek tepeden iner; kulaklarımda anne sesiyle söylenen bir efsane uğuldar; dağlar, taşlar, ağaçlar, kuşlar, o zaman mânasını bilmediğim, fakat şimdi çok iyi anladığım ilâhiler söylerler:

“ Ben Yunus-u biçareyim,

Dost elinden âvâreyim.
Baştan ayağa yareyim.
Gel gör beni aşk neyledi.”

Bu uçurum şarkısı beni her zaman ürpertti. Ben onu Yunus’un kendi ağzından dinledim. Ben “bîçare, baştan ayağa yare, dost elinden âvâre” Yunus’u gördüm. Ben bu uçurum türküsünü toprak yüzlerinde, ruh yarığı gibi elâ gözleri Yunus’unkinin tıpkısı olan insanlardan duydum.

Bunaltıcı bozkır öğlesi Porsuk sularını kaynattığı zaman, onlar, toprağa uzanırlar, sıtmalı, çatlak ve yorgun sesleri ile bu türküyü mırıldanırlardı. Harap türbesinde yatan Yunus da onlara karışırdı.

Yıllar geçti. Türlü şarkılar dinledim. Mesut evlerin pencerelerinden sızan şarkılar, meyhane şarkıları, ıssız sokaklarda söylenen külhanbeyi şarkıları, güzel kadınların, çirkin kadınların, çocukların, yaşlıların, artistlerin ve vatmanların şarkılarını dinledim. Ağlayan, gülen, söven ve okşayan şarkılar. Fakat hepsi de kulaklarımda kaldı. Ruhuma girmedi. Ama Yunus’un, Yunusların şarkılarını hiç unutmadım. Kaç sabah Yunus ölmemiş, Yunus çoğalmış, köyler Yunus’la dolmuş hissiyle uyandım.

Uyandım, fakat etrafımda şehir vardı; şehirli vardı. Asfalt yolları pırl pırl, apartmanları göklere tırmanan, meydanları, otomobil, kamyon, otobüs, tramvay, dilenci, fahişe, bey, işsiz, hamal ve talebe ile tıklım tıklım dolu şehir. Her biri kendi içine kapanmış körler gibi dolaşan,

İnsanlar. Kendimi onlar arasında buldum.

Yıllar var, büyük, sonsuz karışık bir labirentin içinde, çıkacak bir yer bulmak için uğraşıyorum. Zaman zaman içimdeki uçurum beni çağırır ve “Çıkış yeri benim, der. Haydi, atlayıver, korkma !” Ve kalbim kendi kendine şöyle söylenir: Bir yaylıya binsem, kırbacı elime alsam, atlara “deh” desem, yollardan geri dönsem, o mukaddes uçuruma insem...

* Nesillerin Ruhu, Mehmet Kaplan Dergâh Yayınları, 10. Baskı, 2010 Sayfa 223-225

** Prof. Dr.

Mehmet Kaplan

İnci ENGINÜN *

Mehmet Kaplan bizim hocamızdı. Onun derslerini dinleyenler, tezlerini onun danışmanlığında hazırlayanlar ve onun kitaplarını, yazılarını okuyanlar, hepimiz Mehmet Kaplan'ın öğrencileriyiz. Ben de ilk önce Mehmet Kaplan'ın denemelerini ve şiirlerle ilgili yazılarını okumuş ve çok etkilenmişim. Delice Böcek'i yorumlayışıyla çok heyecanlanmışım. "Ve Bir Gül Karanlıklarda" şiirinin tahliliyle büyülenmişim. Üstelik zihnimde ilk sorulardan birini uyandırmıştı. Tiryakisi olduğum Ataç "ve" kelimesine düşmandı. "Ve" ile başlayan bir mısradan da hoşlanmasa söz konusu olamazdı. İki hayranlık arasında kalıvermişim.

İstanbul Üniversitesi'ndeki öğrencilik yıllarımda Mehmet Kaplan'ın derslerini kaçırmaktan çok ürkerdik. Zaten ilk yılımızda o yurt dışındaydı. Ertesi yıl da bize gelmemişti. Fakat biz onun verdiği bütün derslere gittik. O yıllar İstanbul Üniversitesi'nin müstesna hocalarla dolu olduğu, her birinin bir cümlesinin bizi etkilediği, durmadan okuduğumuz, sahaflarla dostluklar kurduğumuz yıllardı. Öğrenme aşkı bizi kütüphanelere götürmüştü. Bütün o dost kütüphanecilere ne büyük borçlarımız vardı. Birçoğu artık aramızda değil, onları rahmetle, sağ olanları da minnetle anıyorum.

Sert bir hocaydı Mehmet Kaplan. Kim bilir belki de bize öyle geliyordu. Bir derste sorduğu soruya yanlış cevap veren öğrenciyi, "biraz çalışın da on yıl sonra kendinize benzer öğrenciler yollamayın" demişti. Ürpertici bir sözdü. On yıllar sonra gördüğüm nice öğrenci bana hep bu cümleyi hatırlatmıştı. O, yılların tecrübesini bize aktarıvermişti. Ama o sırada biz o tecrübelerden henüz uzaktık ve doğrusu, kendimizi hiç de çok zayıf bulmuyorduk.

Üniversiteyi bitirdikten sonra Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsü'ne asistan oldum. Mezuniyetim Eski Türk Edebiyatı idi. Gönlüm bir anlamla hâlâ oradaydı, fakat ilgilerim beni yeni Türk edebiyatına çekiyordu. İsbet olmuş, çünkü bu alan kökleri bakımından en eski Türkçe kaynaklara kadar ulaşıyordu ve hocamı da bulmuştum. Mehmet Kaplan daima Türk edebiyatını bütün olarak alıyor, en eski eserlerin ruhunu, son eserlerde de buluyordu. Masasının üzerinde, başta Yunus olmak üzere daima divanlar bulunurdu. Onları okur, seçtiği mısraları, beyitleri bizimle paylaşırdı. Mehmet Kaplan için okuduklarını, öğrencileriyle paylaşmak ömrü boyunca sürdürdüğü bir alışkanlıktı. Kendisiyle yirmi yıl, yan yana odalarda çalıştık. Okuduk, okuduklarımızı birbirimize anlattık, seminerler düzenledik. "Bir yaşama şekli" olarak mesleğimizi sürdürdük. Yönetmelikler, öğrencilerin nasıl

yetiştirileceğini söylemediği gibi, onlara ayrılan ek çalışma süreleri için para da tahakkuk ettirmiyordu. Bunlar işin gerekleriydi. Hocamız on altı doktora öğrencisi yetiştirdi, bana da en az on öğrenci yetiştirmem gerektirdiğini söyledi. Onun yolunu, umarım ruhunu şad edecek şekilde gerçekleştirmişimdir.

Mehmet Kaplan bize metnin kendisini esas almamızı ısrarla söyler ve bir metnin değişik ışıklarda farklı şeyler söylediklerini anlatırdı. Bu farklı ışıklar, seçilen yöntemlerden kaynaklanıyordu. İşte Mehmet Kaplan'ı öteki hocalarımızdan ayıran bir nokta da buradaydı. Durmadan edebiyat kuramlarıyla ilgili kitapları getirtir, okurduk. Uygulamalarını kendi edebiyatımız üzerinde yapardı. Hoca bölümün bütün asistanlarını da öğrencisi sayardı. Türk dili ve edebiyatı onun için bir bütündü. Bu alanın çeşitli dallarında uzmanlaşma ayrı bir konuydu. Bu yüzden Mehmet Kaplan'ı kendi hocaları gibi gören eski edebiyat, halk edebiyatı, Türk dili, hatta tarih asistanları vardı. Bu durumun etkilemesi olmalı ki bizler de Türk kültürünün çeşitli alanlarında çalışan arkadaşlarla görüştük, onların eserlerini okuduk, fikir alışverişini devam ettirdik.

Mehmet Kaplan'ın kitapları Dergâh Yayınevi tarafından yayımlanmaya başladıktan sonra onun okuyucu sayısı da belli oldu. Kitapları yeni baskılarıyla, bugünün okuyucusuna da ulaştı. Dergâh yayınlarının kurucusu Ezel Erverdi'nin dostluğu ile başlayan bu faaliyetin önemi aşikârdır.

2011 yılı sonunda Kültür Bakanlığı bir Mehmet Kaplan kitabı neşri kararını alarak, editörlüğünü de Prof. Dr. Yakup Çelik ile bana verdiler. Bu kitap ancak birkaç gün önce elimize geçti. Ancak kitabı görenler hep olumlu izlenimlerini naklettiler. Bu beni çok memnun etti. Çünkü hacmi belli bir kitabın yazılarını ve yazarlarını tespit etmek kolay değildir. Daha önceki Armağan kitabında da birçok zorluklarla karşılaşmıştık. Onları aşma yolumuz bile nice kırgınlıklara yol açmıştı. Kaplan Bey insanları kırmaktan hoşlanmazdı. Bir benzerini yeniden yaşamak istemedim. Onun için de önce kitabın oluşacağı konuları ve daha ayrıntılı olarak konu başlıklarını belirledik. Yazarları seçmek zordu. Hem onu yakından tanımış öğrencilerinden, hem de, eserleriyle tanıyarak onu değerlendireceklerinden yazılar istedik. Burada bütün meslektaşlarıma teşekkür etmek isterim. Hiçbiri teklifimizi reddetmedi, hiçbiri, kendisinden istediğimiz konuyu değiştirmek istemedi. Bir ikisi dışında hiçbiri yazılarını geciktirmedi. Bu da bize gösterdi ki Mehmet Kaplan'ın öğrencilerine kazandırmış olduğu iş disiplini ölümünden bunca yıl sonra hâlâ devam ediyor.

Anadolu'nun ortasındaki küçük bir kasabadan, Sivrihisar'dan gelen gencin, büyük şehri tanıma çabaları, acemilikleri ve üniversite sıralarında daima ön safha geçişi. Prof. Dr. Reşid Rahmeti Arat'ın onu asistan almak istemesi ve onu, bulduğu bir burs ile savaş

eşiğindeki Almanya'ya göndermesi Mehmet Kaplan'ın ilk yurt dışı tecrübesidir. Fakat dilden çok edebiyattan hoşlanan Mehmet Kaplan Tanzimat sonrası edebiyata daha fazla ilgi duymaktadır ve seçimini bu yolda kullanır. Sabahları erkenden fakülteye gelen Rahmeti Bey'in zaman zaman, Kaplan Bey'in odasına gelerek ona eski Türkçe'den bir şiir okuduğunu biliyorum.

Mehmet Kaplan'ın üniversitede çok sevdiği sınıf arkadaşları ve üst sınıflardan ağabeyleri vardır. Onlarla ilişkisini de daima korumuştur. Behçet Ağabey diye andığı Behçet Necatigil, Paris hatıralarını zevkle yad ettikleri Prof. Dr. Şükrü Elçin, "hemşehrime" dediği Prof. Dr. Orhan Oğuz başta olmak üzere bu arkadaşlarla da hep onun vasıtasıyla tanışmıştık.

Mehmet Kaplan edebiyatın bütün türlerine ilgi duysa da, şiir önde geliyordu. "Fuad Köprülü'nün dediği gibi biz de vakt-i cehalette şiir yazdık" diyen Mehmet Kaplan'ın "gizli gizli" şiir yazmaya devam ettiğini görmek şaşkıncı olmuştu. İyi bir şair olmadığını anladıktan sonra "Cümle şair dost bahçesi bülbülü" diyerek şiirlerin tahliline önem vermişti. Şiiri günü gününe takip ettiğini, dergilerdeki yazılarından da anlaşıldığı gibi buna bizzat da şahit olmuştuk.

İstanbul Üniversitesine gelen ünlü iki Alman bilgini Auerbach ve Spitzer'in derslerinden başlayan yöntem arayışlarını ömrü boyunca devam ettirmişti. Bizimle seminerde incelediği son kuramcı René Wellek'ti.

Bir edebiyat tarihçisi olarak daima metne önem vermesi dikkati çeken Mehmet Kaplan, uzun yıllar klasik edebiyat tarihi anlayışı ile metin tahlilini birleştiren bir inceleme üzerinde çalışmıştı. Ölümünden çok kısa bir süre önce, ısrarlarımız karşısında, henüz eksik olmakla birlikte basılmasına razı olduğu Tipler adlı kitabı, konu üzerinde yapılması gereken nice araştırmaları da ifşa eden çok önemli bir eserdir.

İlmî çalışmalarında Mehmet Kaplan'ın çevresini etkilemiş olan en önemli faaliyeti denemeleridir. Pek çok dergide denemeleri çıkan Mehmet Kaplan, genç yaşlarında tanıdığı Fransız düşünür Alain'ın denemelerinden etkilenmiştir. Her sabah erken kalkan Mehmet Kaplan'ın aklına gelen bir konu üzerindeki kısa yazıları da, onun temel görüşleriyle ilgilidir. Türk milletinin temel özelliklerini "Mehmetçik" ve "Yunus Emre"de adlı denemelerde görmek mümkündür. Yetenekli bir Anadolu çocuğunun İstanbul'a gelerek kendisini yetiştirme serüveni ise günlükleriyle, yakın arkadaşı merhum Âli Ölmezoğlu'na yazdığı mektuplarda bulunmaktadır.

Merhum hocamızı rahmet ve saygıyla anarken, kendisine olan minnetimizi hiç unutmadığımızı da belirtmek isterim.

* Prof. Dr.

“Nesillerin Ruhü” Üzerine

İsmail ÖZMEL

Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın(1915-1986) Dergâh yayınları arasında 10. baskısı Şubat 2010'da yapılan, “Nesillerin Ruhü” adlı eseri, 231 sayfadan ibaret ama hamulesi bir nesle ve gelecek nesillere azık olacak kadar çok malzemeyi ihtiva eden düşünce yazılarından meydana gelmiş güzel bir eser. Onun en güzel teşhislerinden ve tavsiyelerinden birisi de “ Hiçbir mesele benim için kapanmış, son şeklini almış değildir “ prensibidir. Her bilim adamının, her araştırmacının, kültür adamının, yazarın üzerinde derin derin düşünmesi gereken bir prensip. Bu sebeple eseri peşin bir hükme bağlanmadan rahatlıkla okuyabilirsiniz. Kaplan Hoca bu konuda böyle düşünmüş, yaşasaydı bugün bu düşüncelerinde ne gibi ayrıntılar verir, ne gibi gelişmeler gösterirdi diye düşünebiliriz. Görüşlerinden ikincisi ülkemizin bulunduğu coğrafi konumunu da düşünerek nasıl 76 milyonun birbirine kenetlenmesi gerektiğini anlatan cümleleri, milliyetçilik bahsinin değişik ayrıntılarını sergilemesi bakımından da bir gelişmeyi haber vermiştir. Bu konudaki görüşleri ne kadar insani ve makul bir dayanışma ve yardımlaşma, vatan toprağına ve Türk milletinin haline ve istikbaline sahip çıkma hareketi olarak çağdaş ve geliştirilmiş bir düşünce olduğunu anlatmaktadır. Eserin bazı paragraflarını beraberce okuyalım:

Sayfa:7, “Hiçbir mesele benim için kapanmış, son şeklini almış değildir.”

S:8, “Her meselede hakikate ulaşmak için onu muhtelif zamanlarda tekrar tekrar ele almak iyi bir şeydir.”

S:8, “Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafi, tarihî ve sosyal şartlar bana milliyetçiliği kendisinden vazgeçilmez bir fikir olarak gösterdi.”

S:8, “Türkiye'ye şekil veren ana fikirlerden biri milliyetçilik, ötekisi parlamento ve hürriyet fikridir.”

S:8, “Benim anladığım milliyetçiliğin şovenlik, taassup ve gericilikle hiçbir ilgisi yoktur. Kendi milletimi sevmem ve varlığını müdafaa etmem, başka milletleri hakir görmem için bir sebep değildir.”

S:8, “Beni milliyetçi olduğum ve milli kıymetlere inandığım için ‘gerici’ diye damgalayanlar çıkmıştır. Bunlar ya milliyetçiliği gericilikle bir tutan komünistler yahut da yazılarımı dikkatle okumayan dalgın veya kötü niyetli kişilerdir.”

S: 8, "Her fikir gibi milliyetçilik de, üzerinde tekrar tekrar, yeniden düşünülmezse basmakalıp hale gelebilir. Bir fikrin basmakalıp hale gelmesi ise onun ölümü demektir."

S:8-9, "Ebedi hakikatler bile, biz onları düşündüğümüz müddetçe vardılar. Milliyetçilik, onu yaşarsak ve her an yeni bir şekilde ifade edebilirsek bizi besleyen asıl ana fikir ve büyük kaynak olur."

S:17-18, "Her millet gibi, bizim de asırlarca yaşanmış hayatımızın bir manası ve değeri olması icap eder."

S:20, "Serbest tenkit olmayan yerde aklın hâkim olduğunu kim iddia edebilir?"

S:23, "Din, aile ve tarih fikirleri milliyetçiliğin en mühim unsurlarını teşkil ederler."

S:29, "Türkiye'yi bugün ayakta tutan halkın sınımsız bağlı bulunduğu tarihî ve millî kıymetlerdir."

S:32, "Milliyetçilik, söylenen bir şey olmaktan ziyade yapılan, her gün yapılan, durmadan yaşanan bir fikirdir."

S: 33, "Yeni milliyetçilik anlayışı, her şeyden önce, kendisine müspet bir temel olarak Türkiye coğrafyasını alıyor."

"Yeni milliyetçiliğin ikinci esası, bu topraklar üzerinde gelişen Türk tarihidir."

S: 34 "Yeni milliyetçilik anlayışının terkibine giren unsurlardan biri de, bu topraklar üzerinde Türkler tarafından vücuda getirilmiş olan kültür bütünlüğüdür. Dil, edebiyat, bütün güzel sanatlar, din, örf ve âdet bu kültür bütünlüğüne girerler."

S: 36 "Dünya medeniyetinin bugünkü ve yarınki kıymetleri onun için daima başvurulacak olan bir kuvvet kaynağıdır. Yeni milliyetçilik bu mânada garpçidir. Fakat Garb'ı bir maymun gibi taklit etmeyi değil, anlamayı, ondan kendi inkişafına yarayacak unsurları seçmeyi ve kendi bünyesinde eritmeyi esas tutar."

"Yeni milliyetçilik medeniyet âlemine yeni kıymetler ilave eden yaratıcı bir varlık olmak ister."

S: 39 "Selçuklu İmparatorluğunun dünya tarihinde oynadığı roller mühimdir. Selçuk Oğuzları, yıkılmaya başlayan İslam âlemini yeniden toparlayarak canlandırdılar, idaresini kendi ellerinde tuttular, batının asırlarca süren saldırılarına önünde çelik bir sur kesilerek İslâm ve Türk medeniyetini korudular. Ve en mühimi Anadolu'yu bize ebedi vatan olarak hediye ettiler. Bu son işi başaran Kutulmuş oğlu Süleyman'dır.(1077)

S:40 “Bugün Anadolu’nun köy isimleri tetkik edilince, Oğuz destanında anlatılan boylar açıkça görülür: Kayılar, Kınıklar, Afşarlar, Bayındırlar, Salurlar, Karkınlar, Bayatlar, Yazırlar, Çepniler vesaire.”

S: 58 “Ben halkın taassubunun değil, aydınların düşüncesinin bizi tekrar dinin yüksek kaynağına götürebileceğine inanıyorum. İsterse dinsiz olsunlar, aydınlar milli ruhun keşfi için, ana kaynakları dikkatle okumalıdır. Yunus Emre’de en dinsiz insanı uyandıracak ilhamlar vardır. Ondan işe başlamalıyız. Ben, dikkatle okunursa, sadece Yunus Emre’nin bizi kurtaracağına inanıyorum.”

Bol ilhamlı, bol malzemeli “Nesillerin Ruhü” tamamı okunmadan bırakılacak gibi değil. Bazı düşüncelere katılmayabilirsiniz. Ama samimi ve hasbi bir tefekkürün, daha geniş ve derin bir bakışın imbiğinden süzölmüş düşünceler olduğunu görüp takdir etmemek mümkün değil.

“Yeni milliyetçilik, Türkiye’de yaşanmış olan din hayatına ve Türk milletinin din duygusuna esaslı bir kuvvet nazarı ile bakıyor”(s:35) diyerek, bir gerçeği gözler önüne seriyor. “Tarih, bizim bugünlere nasıl geldiğimizi öğretir. Ve dikkatle okunursa, bir daha geriye dönülmeyeceğini söyler.”(s:53) “Türkiye’nin bugünkü meseleleri dünkünden çok ayırdır. Uzun asırlar veya kısa bir zaman zarfında vukua gelen bu değişimleri görmeyen, milleti, daima aynı kalan, sabit bir varlık gibi tasavvur eden bir düşünüş tarzı içtimai vakıalara aykırıdır. Böyle bir millet tasavvuru, bir vehim ve hayalden ibarettir.”(s:53-54)

S:79...”Avrupa’da milliyetçilik ile beynelmilelcilik arasında bir tezat görülüyor. Bu tezatın doğmasına sebep bazı milletlerin milliyetçiliklerinin başka milletleri esaret altına almak şeklinde tezahür etmiş olmasıdır. Meselâ eski Alman ve İtalyan milletçiliği böyle bir karakter taşıyordu. Bu cins milliyetçiliğin hakiki adı sömürgeciliktir. ... Biz asla başka milletlere tahakküm etmek gayesini taşımayan bir milliyetçilik fikri güdüyoruz. Bizim milliyetçiliğimize Nazizm ve faşizm damgasını vuranlar yalan söylüyorlar.”

“Bizim milliyetçiliğimiz, demokrasiye hürriyet ve serbest seçime dayanır. Serbest seçime yer vermeyen, hürriyeti inkâr eden hiçbir rejim, bizce bir diktatörlükten ve tahakkümden başka bir şey değildir.”

Yazar ve mütefekkir Mehmet Kaplan, TARİHİMİZİN Anadolu’ya geldikten sonraki dönemine dikkatlerimizi toplamamızı istiyor. İslam birliği ve bütün Türklerin birliği konusundaki münakaşaların birer hayal olduğunu ve bu iki görüşün coğrafyayı ihmal ettiğini, coğrafyaya hiç bakmadığını ayrıntılı bir şekilde anlatıyor.

Bunlar hayal mahsulüdür ve zaman kaybıdır, bunların gerçekleşmeleri mümkün değildir, diyor. Hatta dikkatleri Anadolu'dan başka sahalara kaçırmaktır, bizim imar ve inşaya devam edeceğimiz saha vatanımız Anadolu ve Rumeli'dir diyor.

Mehmet Kaplan şiir tahlilleri ile ismini duyurmuş, binlerce öğrenci ile birlikte yüzlerce akademisyeni yetiştirmiş, edebiyat ve fikir dünyamıza kazandırmış bir seçkin hoca olarak onun düşüncelerinden ilham almak; bazı düşüncelerine katılmasak bile; faydalanmak gerektiğini söylemeliyim. Zaten kendisi de .“Hiçbir mesele benim için kapanmış, son şeklini almış değildir.” “Her meselede hakikate ulaşmak için onu muhtelif zamanlarda tekrar tekrar ele almak iyi bir şeydir,” diyerek milliyetçilik, milli kültür, din, dil, bilim, demokrasi, tarih bilinci ve vatan konularında fikir imal etmeye devam etmemiz gerektiğini vurguluyor.

Onu saygıyla ve minnetle anıyoruz.

Prof. Dr. Mehmet Kaplan 'a Göre Destanların Faydaları

Ahmet Vehbi ECER*

Fransızların Epepe dediği ve dilimizde “destan” olarak ifade edilen kelimeyle milletlerin ilk kültür ve tarihleri anlatılmak istenir. Epique (epik) ise destansı, destanî demek olup destan niteliğinde olan, destana benzer anlamındadır. Türk Dil Kurumunun sözlüğünde destan kelimesi karşılığında şöyle bir açıklama görülür:

“Tarih öncesi tanrı, tanrıça, yarı tanrı ve kahramanlarla ilgili olağan üstü olayları konu alan şiir;

“Bir kahramanlık hikâyesini veya bir olayı anlatan, koşma biçiminde, ölçüsü on bir hece olan halk şiiri;

“Çağdaş Türk edebiyatında biçim ve içerik yönünden geleneksel destanlardan ayrılık gösteren uzun kahramanlık şiiri...”

Bu sayılan maddeleri toparlayacak olursak “d e s t a n” , tarih öncesi kahramanlıklarla ilgili olağan üstü olayları anlatan koşma biçiminde yazılmış eserlerdir. Ancak son zamanlarda bu biçimden ayrılıp serbest vezinle destanların da yazıldığını görmekteyiz. Biçim bakımında ortaya çıkan bu ayrılık yanında, konu bakımından da farklılıklar olmuş, eskiler bırakılıp yakın çağda ortaya çıkan zaferler, yenilgiler, felaketler de destan konusu yapılmıştır.

Ord.Prof.Dr. M.Fuad Köprülü “Türk Edebiyatı Tarihi” adlı eserinde: “...Destanlar bir ferдин kendi tahassüsleri yahut hayalinin indi ve serbest yaratılışları değildir. Bütün bir milletin maneviyatından, ruhundan tarihî ve bedîî varlığından kendi kendine doğmuş “ma’şerî” (=toplumsal) verimlerdir (2)” ifadesini kullanır. Destanların manzum şeklinde oluşu da halkın kolayca anlaşılmasını, ezberlenmesini sağlar. Şiir insanları günlük hayattan, günlük tasalardan uzaklaştırır, okuyan ve dinleyenleri farklı bir duygu içinde yoğurur. Değerli bir edebiyat tarihçisi ve yorumcusu Sayın Prof.Dr.İnci ENGİNÜN bir makalesinde (3) hocası merhum Mehmet Kaplan’dan şöyle bir nakil yapar:

“...Şiir, bizimle hayat arasında bir bağ kurduğu vakit bizim için var olmaya başlıyor. O, bazen bize beklenmedik bir anda bir sırrın anahtarını veriyor. Onu okuduktan sonra dünyaya ve insanlara başka bir gözle bakmaya başlıyoruz...”

O halde destanlar, konusu yanında edebi gücü ile de okuyanları etkiler

tarihine, atalarına, milli ve ahlaki değerlerine bağlı hale getirir. Bu bakımdan, merhum Kaplan tarihi ve destanları kültürel değerler arasında sayar (4). Destanlarda zaferlerle dolu kahramanlıklar anlatıldığı gibi, yenilgilere ve felaketlere de yer verilir. Örnek vermek gerekirse “TÜRK MİLLİ DESTANI OĞUZLAMA” da Kazan Beğın karargâhının basılması, yakılması, yağmalanmasının uzun anlatımının başlangıcından bir bölüm verebiliriz:

“Gece ortası://Ateşler içindedir//Kazan Beğın ordası (=karargâhı)//Kâfir ne taş yürekli//Dokuz kubbeli dokuz direkli //İbrişim ipli, gümüş kazıklı çadır// Yanıyor çatır çatır// Bir iş ki alçakçadır...”(5)

Destanlar sadece felaketleri konu edinmezler, felaketlerden kurtaran toplumun gelecek ve birlikte yaşama ümitlerini güçlendirecek kahramanları ve kahramanlıkları da konularının içine katar. Topluma kendine güven, yaşama gücü ve azmi kazandırır. Millî destan şairlerimizden merhum Basri GOCUL, eserinde, milletine güven duygusunu şu mısralarla anlatır, telkin eder:

“ Ey kandaşım! Şunu zihnine koy ki://Soyunun eşi yok altında göğün//Soyun öylesine seçkin bir soy ki://Onunla her yerde, her zaman öğün.”

Türk destanlarının sayıları ve isimlerinin anlatımı konumuz dışındadır. Ancak, tarih sırasına göre Türk destanlarını kabaca İslam öncesi, İslam sonrası ve günümüze yakın tarihi olaylarla ilgili destanlar diye sıralayabiliriz.

Destanların, milletlerin ilk tarihleri ve kültürleri oluşuna işaret eden Prof.Dr.Mehmet Kaplan, destanlarla ilgili görüşlerini büyük ölçüde OĞUZ KAĞAN DESTANI eserinde bulabiliriz. Kaplan, “Destan Nedir?” başlığı altında destanı şöyle tarif eder:

“...Destan halk hikayesi, masal veya roman’ın esası, hayali veya hakiki bir vakanın anlatılmasıdır(6).”

Kaplan’a göre Türkler, tarihin en eski kavimlerinden biridir. “Türklerin bilhassa en aktif boyu olan Oğuzlar, tarihte adeta birbirinin uzantısı olan Hiyong –nu, Tukyü, Göktürk, Selçuklu, Osmanlı devletlerini kurmuşlardır. Türkiye Cumhuriyeti üç bin yıllık şanlı, büyük bir tarihin son halkasıdır(7)” Örnek olarak Oğuz Kağan etrafında oluşan, yüzyıllar sonra da sözlü edebiyattan yazıya geçirilen Oğuz Kağan Destanı’nı gösterir. Gene Mehmet Kaplan destanların, toplumların milletleşmesinde, ata kültürlerin yeni kuşaklara aktarılmasında, manevi bir güç ve kimlik kazanmalarında büyük rollerine işaret eder. Ona göre: “...Destanların önemi tarihi hadiseleri aksettirmekten ziyade eski çağlardaki insanların inançlarını, hayata bakış

tarzlarını ve kıymet hükümlerini ihtiva etmesidir (8)“Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere (Kaplana göre) destanlar milli kültürün önemli kaynaklarından. Zira destanlarda ata kültürlerinin ve hayat görüşlerinin aktarımını görüyoruz. Destanlardaki masal gibi görünen unsurlar, “...Eski insanlar için masal değil inanç konusu idiler(9).”Toplumun milli hassasiyet kazanmasında büyük rolü olduğuna inanılan destanlarda milletlerin oluşmasında rol oynadığını belirten başka bilgiler de mevcuttur. “Institut Français du Proche Orient “ da dinler seksiyonu (bölümü) başkanı antropolog “Denise Aigle” destanların önemini belirten uzun bir makale yazdı. Bu makaleyi Doç.Dr Ramazan Adıbelli dilimize kazandırdı Kayseri İlahiyat Fakültesi tarafından yayınlanan BİLİMNAME dergisinde yayınlandı. Adı geçen makalede Denise Aigle, mitolojik kişi ve olayların tarihi kaynaklardan olması gerektiğini anlatır (11). Hatta O’na göre destan, sadece tarihin konusu olarak kalmaz tarihin zamanlarını en eski köklerine doğru uzatır ve tarihçinin malzemesi ve metotlarını zenginleştirir. Destanlar, konuları arasında tarihi malzemelerini ve milli kahramanlarını barındırır. Bu tarihi kahramanlar toplumun kimlik kazanmasını sağladığı gibi, örnek mahramanlar, efsanevi atalar tarihin derinliklerinden süzülüp gelen gelenekler (=folklor, töreler), resmi temsiller (=milli ve dini bayramlar), marşlar, kutsal mekanlar... Topamların birlikteliklerini ve devamlılıklarını da sağlar. Aigle’in ifadesiyle: “...Büyük bir atanın yeniden yorumlanması, yeni değerlerin yayılmasına yararken yeni kahramanın zuhuru eski bir modelin yeniden canlanmasını sağlayabilir (12).Gene ona göre; Firdevsî’nin “Şahname” sinin etkisi on birinci yüz yıldan itibaren belirgin hale gelmiştir. Bu milli destan İran halkının kolektif kimliğini belirginleştirmiş görünmektedir. Türklerin ise milli destan kahramanı “Alp Er Tunga” dır. Bu efsanevi Türk kahramanları Türk milliyetçiliğinin öncüleri olmuşlardır. Aile’e göre : “...Bir toprak parçasına atıflı, etnik tanımlı bir milli devlete bağlı bir milliyetçilik ifadesi Mustafa Kemal ile Türkiye’de ortaya çıkmıştır....Türk Milletinin tarihini belirleyen kahramanlar Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu olan Atatürk’ün habercisidir. Atatürk onların (destan kahramanlarının) hatırasını uyandırmaktadır.’13)“ Aigle, Kaplan’ın da aynen onaylayabileceği destanların önemi ve fonksiyonunu özetleyen şu iki cümleden sonra destanlarımızda geçen başka motifler üzerinde durabiliriz. Aigle aynen şunları yazar:

“Mit bugün de tarih oluşturmaktadır: mit, beşeri topluluğu çağdan çağa kendini tanımasını sağlayan büyük şahsiyetlerin damgasını bastığı bir anlatıya dâhil etmektedir. Savunma imkanı verdiği iddialarının ötesinde bir aile, bir soy ya da bir

klan için değil, bir halk ya da millet için mit, günümüzde dahi tarihin bir aktörü haline gelmektedir.(14)”

Prof.Dr. Mehmet Kaplan Türk destanlarındaki özellikleri Oğuz Kağan Destanı’nu yorumlayarak ortaya koyar. Ona göre Türkler yerleşik medeniyete geçmeden önce, yüzyıllar boyunca atlı göçebe medeniyeti denilen bir medeniyet içinde yaşamışlardır. Bu medeniyette ehli hayvanlar arasında en hızlı koşan at sayesinde akınlar yapmışlardır. Eski Türk mezarlarında insan kemikleri yanında at iskeletlerinin de bulunması at’a verilen önemi belirtir. “Atçılık, avcılık ve akıncılık eski Türklerin hayatının temelini teşkil eder (15).”Bu sebeple at dışında birçok hayvanlarla da ilişkileri vardır. Hayvanlara karşı üstün gelme Oğuz Kağanda üstünlük duygusu yaratmış, kendine güvenen insan kişiliği kazanmıştır. Kaplan, Oğuz Kağan Destanındaki “k u r t” motifi hakkında şunları yazar:

“...O’nun (Oğuz Kağan’ın) dinî dünyasında, içinde yaşadığı kozmik alem ile hayvanlar önemli bir yer tutar. Gök tüylü, gök yeveli bir kurt şeklinde görünen ecdat ruhu Oğuz’a yol gösterir(16)”Ancak bu kurt motifine günümüzde yapılan seviyesiz yakıştırmalara ve hücumlara cevap vermeyi düşünmediği görülmektedir. Gerçekten de Türk Destanlarında geçen kurt motifine haksız tenkitler yapılmıştır. Türk kültür tarihçilerimizin bulgularına göre Türkler, hiçbir zaman bir puta, bir ağaca, veya hayvana tapmamıştır.(17) Ayrıca Türklerde totemcilik de yoktur. Hemen hemen bütün milletlerin ilk tarihlerinde kabile adlarının adı veya kabilenin ilk türeyişinde bir hayvan veya bitkiye bağlanması olgusu vardır. Peygamberimizin içinde bulunduğu Arap boyları da bazı bitki veya hayvanlardan ürediklerini belirten adlarla çağrılırlar, bundan da gurur duyardı. Mesela, Benu Kureyş (=köpek balığı oğulları), Benu Fihri (=Kaya oğulları), Benu Kelb (=köpek oğulları), Benu Sağlebe(=tilki oğulları),Benu’l-Esed (=aslan oğulları)...gibi.

Şunu çekinmeden ifade edelim ki, Türk türeyiş destanlarında “k u r t a t a”nın bulunuşu doğrudur. Kurt, Türklerde saygı değer bir hayvandır. Kurt Türklerin annesi, atasıdır. Yol gösteren gök yeveli, gök tüylü, yiğit, devlet sembolü bir varlıktır. Bütün Türk boylarının saygı duyduğu, fakat asla tapmadığı, birleştirici bir semboldür. Bütün Müslümanlarca Kâbe kutsaldır, Kuran-ı Kerim kutsaldır ama bunlara tapılmaz. Bu itibarla Türk toplumlarında ve Türk destanlarında kurt önemli bir yer tutar. Dr.Yaşar Kalafat bir makalesinde kurt motifinin bu gün bile bir çok Türk boyları arasında önemine işaretlerle şunları yazar:

“...Erken devir Türklerinde en önemli hayvan sembollerinden birisi

Kurt'tur.Türklerde türenilen varlık olarak sayılan kurtlar daha ziyade Gök menşeli olarak kabul edilmiştir...Zamanla kurt, devlet, hükümdarlık ve yiğitlik gibi kavramlarla ilişkilendirilmiştir. Göktürk ve Uygur devri freskolarında kurt başlı bayrak tasvirleri görülmektedir.(18)"

Gene Dr.Kalafat, Türk töresindeki kurt motifi için "kutlu idiler" denildiğini ve kurdun bayraklarda kullanılmasını şöyle anlatır:

"...Tek Tanrı inancına dayanan ve Gök Dini diye isimlendirilen din, Göktürklerin dini idi. Bu dine Tengricilik de denmektedir . Bu dinde kağanlar da Gök'de kut buluyorlardı. Göksel bir varlık olduğuna inanılan kurt da şüphesiz Tanrı değildi. Göksel olması itibariyle Kut bulmuş olacağından sadece kutsaldı. Kut bulmuş Kağan'ın bayrağına kutlu hayvan kurt yakışırdı."

Prof. Dr. M. Kaplan'ın incelemelerine göre : "... Oğuz Han daha doğuştan dindardır. Bebek iken anasına rüyasında, eğer Tanrı'ya inanmaz ise sütünü emmeyeceğini söyler. Oğlunu çok seven anası oğlunun bu çağrısına uyar...Oğuz, delikanlı oluncaya kadar daima gizli gizli Tanrı'nın adını anar.(19)" Gene Kaplan'ın araştırmalarına göre Oğuz Kağan: "...durgun ve içe dönük insan tipinin tam zıttıdır. Oğuz tamamıyla dışa dönük bir tiptir. Bütün varlığından taşan kuvvet onu dışa iter. Dışı, kâinatı ele geçirmek onun en büyük idealidir... Oğuz'un daha sonra Türklerin benimsedikleri Budist, Maniheizt, veya İslam dinlerinin yüceltikleri, maddi varlığını ve dış alemi inkar eden, sadece ruh olmak isteyen mistik tipler en küçük ilgisi yoktur. Oğuz, onların tam zıttıdır...(20)" Bu anlayış Türklerin Müslüman oluşundan sonra bağlandıkları Ahmet Yesevi ve Yeseviliğe dayanan tarikatlarda dünyayı, ahireti ve her şeyi terk etmek (=terk-i dünya, terk-i ukba, terki terk etmek) anlayışı ve ilkesi birinci derecede yer tutmaz ve benimsenmez. Ahmet Yesevi ve onun dervişleri dünyayı terk ederek uzlete çekilmeyi değil, emekleriyle geçinmeyi, üretken ve ok gibi doğru olmayı, kadınlı erkekli savaş tekniklerini öğrenmeyi kendilerine görev bilmişlerdir. Bunun örneklerini Prof.Dr. Ömer Lütfü Barkan'ın uzun makalesinde görebiliriz(21).

Destanlarımız, Merhum Kaplan'ın işaret ettiği gibi milli kültürümüzün, kültürel değerlerimizin, kıymet hükümlerimizin kaynağı, atalarımız ile iletişim sağlayan, milli kültürün koruyucusudur. Destanlar uydurma masallar değil, tarih boyunca süzülüp gelen sosyal güç kaynağımızdır.

* Yard.Doç.Dr.

1) TDK; Türkçe Sözlük, Ankara,2005,510

- 2) M.Fuad Köprülü; Türk Edebiyatı Tarihi, yay : O. F Köprülü - N.Pekin, İstanbul,1980, 41
- 3) İnci Enginün; "Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri", Türk Dili Dergisi, Ocak-Şubat. 1992,sayı:461-482, 565-516
- 4) Bak:Mehmet Kaplan; Türk Milletinin Kültürel Değerleri, İstanbul, 1977
- 5) Basri Gocul; Türk Milli Destanı Oğuzlama, Bursa,1971,I, 99
- 6) M.Kaplan; Oğuz Kağan Desteanı, İst. 1979, 13
- 7) Kaplan; 17
- 8) Kaplan; 15
- 9) Kaplan; 14
- 10) Cevat Heyet; " Oğuzname", Türk Kültürü Dergisi,kasım, 1988,sayı:2, 195-221
- 11) Denise Aigle; "Tarihi Oluşturan Mit", Çev:R.Adıbelli, Bilimname, Kayseri, 1010, sayı:2, 195-221
- 12) Aigle; aynı makale
- 13) Aigle,aynı makale
- 14) Aigle; aynı makale
- 15) Kaplan ;26-28
- 16) Kaplan; 60
- 17) Fazla bilgi için bak:A.Vehbi Ecer; İslam Tarihi Dersleri-I, Kayseri,2000
- 18) Yaşar Kalafat; "Göktürklerden Günümüze Türk Halk İnançlarında Kurt" Erciyes Dergisi, Mart,2007, sayı:351, 15-20
- 19) Kaplan; 47
- 20) Kaplan;34
- 21) Bak: Lütfü Barkan; " İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri", Vakıflar Dergisi, İstanbul, 1974, sayı:2, 279-304

Mehmet Kaplan'ın Şiir Tahlil ve İnceleme Metotları

Kibar AYAYDIN

Mehmet Kaplan, Türk kültür ve edebiyatına sayısız eserler kazandırmış, yetiştirdiği öğrencilerle üniversitelerde, çeşitli kürsüler kurdurmuş, edebiyat inceleme ve araştırmalarına yeni ufuklar kazandırmış bir ilim adamıdır. Türk dili ve edebiyatının muhtelif meselelerini farklı metotlarla inceleyen Mehmet Kaplan, bu yönde pek çok yüksek lisans ve doktora öğrencisi yetiştirmiştir. Türkiye'nin önde gelen bilim insanlarından olan bu öğrencileri şöyle sıralayabiliriz: Mehmet Orhan Okay, Birol Emil, İnci Enginün, Zeynep Kerman, Bilge Ercilasun, Ömer Faruk Huyugüzel, Necat Birinci, Sema Uğurcan, Abdullah Uçman, Şefket Toker, Rıza Filizok, Bilge Seyidoğlu, Muhan Bali, Saim Sakaoğlu, Umay Günay, Kaplan Hoca doktora öğrencilerine Türk-İslâm Kültür ve Medeniyetine ait eserleri tez konusu vererek, eserlerin bilimsel kriterlerle gün ışığına çıkmasını sağlamıştır. Uzmanlık sahası "Yeni Türk Edebiyatı" olmasına rağmen, Mehmet Kaplan; "Eski Türk Edebiyatı"ndan "Halk Edebiyatı"na kadar edebiyatın hemen hemen her sahasında araştırma, inceleme ve derlemelerde bulunmuş, Türk Edebiyatını bir bütün halinde değerlendirmeye çalışmıştır.

Mehmet Kaplan, batıda geliştirilmiş edebiyat tahlil ve metotlarını Türk edebiyatının muhtelif meselelerine uygulayarak, edebiyat materyallerinin zengin bir bakışla yorumlanmasına katkı sağlamış bir bilim adamıdır. Çok küçük yaşlardan itibaren okumayı düşünmeyi ve araştırmayı seven Mehmet Kaplan; "Beyaz Düşünce Mabedi" olarak nitelediği kütüphaneden, yazının ve kitabın esrarlı terkiplerini keşfeden bir insan olarak temayüz eder. Düşüncesinin ve ilmi muhayyilesinin alt katmanlarında ona pek çok hususta rehberlik yapmış olan büyük fikir mimarlarını görürüz. Ömer Lütfi Barkan, Cemal Duru, Fuat Köprülü, Ali Nihat Tarlan, Mustafa Şekip Tunç, Hilmi Ziya Ülken, Reşit Rahmeti Arat, Ahmet Caferoğlu, Ragıp Hulusi, Fehmi Baldaş, Nurullah Ataç, Ahmet Hamdi Tanpınar, Nurettin Topçu, Von Aster, Spitzer, Auerbach, Ritter gibi döneminin önde gelen yerli ve yabancı tarih, edebiyat, sanat, dil ve felsefe kutuplarının elinde yetişen Mehmet Kaplan; bu hocalardan aldığı formasyonla Türk Edebiyatının muhtelif meselelerini, farklı metotlarla inceler. 14 Ekim 1942 yılında "Namık Kemal Hayatı ve Eserleri" teziyle Ali Nihat Tarlan'dan sonra ikinci edebiyat doktoru unvanını alır. 28 Mart 1942'de "Tevfik Fikret ve Şiiri" teziyle doçent, 27 Ağustos 1953'te Şiir Tahilleri'yle profesör olur. 1949 yılında Fransa'ya Sorbonne Üniversitesine gider.

Kaplan, özellikle Batıda uygulanan edebiyat incelemelerinin “edebî eseri” adeta bir deney objesi gibi algılayıp, onu teşrih masasına yatırıldığını, esas olanın “edebî metin” olduğunu görür. Batıda edebî metne yaklaşım tarzı kaplan Hoca’da da belli bir hassasiyetin oluşmasına, yeni tahlil ve inceleme metotlarını araştırmasına vesile olur. Bu metotlar sayesinde “edebî metin”lere çeşitli sorular sormak suretiyle, metinlerinin anlam katmanlarını çözmek; dil birimleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak, metnin sağlamlığını ortaya çıkarmak, metnin tamamından hareketle bir zihniyet çözümlenmesine ulaşmayı hedeflemiştir. Esasında her edebî eser, müstakil olması hasebiyle ayrı ayrı metotlarla ele alınıp incelenir. Her eser kendine ait ontolojik hususiyetleriyle özel ve biriciktir. Daha doğrusu sanatkâr, sanat metninde ortaya koyduğu sanatıyla varlık olarak ortaya çıkar. Şiirden hikâyeye, romandan tiyatroya kadar sanatsal ve kurgusal metinlerde çözümlenme ve inceleme; metinlerin “varlık” olarak muhtevasında taşıdıklarının anlamsal ve metin-dilbilimsel olarak dile getirilişidir. *“Edebî çözümlenme benimsenen bir düşünce, anlayıştan yola çıkarak edebî metinleri oluşturan birimler arasındaki ilişkiyi belirleyip açıklamayı ve onu meydana getiren farklı kategoriler arasındaki ilişkiyi gözler önüne sermeyi amaç edinmiştir.”* (1)

Edebî metni çeşitli yöntemlerle ele alıp incelemek, o metnin vermek istediği mesajı daha iyi kavramamızı sağlayacağı gibi, metinden en üst düzeyde zevk almamıza da katkı yapacaktır. Ayrıca edebî metinler kendi yapısal özellikleri içerisinde kavram ve terminoloji açısından da çözümlenerek stilistik/estetik bir sonucu da beraberinde getirir. Mehmet Kaplan, “Edebiyat tarihi metodunu ve tarih görüşünü Fuat Köprülü’den, Divan şiirinin hayal ve mazmun sistemini Ali Nihat Tarlan’dan, dilin yapısının düşüncede oynadığı rolü de Reşit Rahmeti Arat’tan” öğrenmiştir. Özellikle Fuat Köprülü’nün tarih görüşünden faydalanan Mehmet Kaplan bu metodu daha da geliştirerek araştırma, inceleme ve tahlillerinde kullanmıştır. Özellikle Türk kültür ve edebiyatına ait değerlendirmelerinde bunu açıkça müşahade ederiz. “Mehmet Kaplan, Türk medeniyetinin üç ana devresine ait metinleri incelerken, onlarda bize has değerleri temsil eden ideal insan tiplerini de ortaya çıkarmış; Jung’un kolektif gayri şuur psikolojisine uygun olarak, bunların bir medeniyet dairesinden diğerine geçişte yok olmadıklarını, aksine ‘değişerek devam ettiklerini’ tespit etmiştir. Bu tespitten sonra, akıncı Türklerin eserlerini gözden geçiren Kaplan bunlardaki ideal insan tipine ‘alp’ adını vermiştir. Bu tipin en önemli özelliği kuvvet ve hâkimiyet iradesiyle dünyayı fethetmek istemesidir. Atlı-göçebe Türkler, gayri şuurlarındaki ideal kıymetlerden vazgeçmeden manevî yönlerini besleyen İslâmiyet sayesinde, dünyanın en güçlü ve medenî devletlerinden Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluklarını kurmuşlardır. Bu organizasyonda hiç kuşkusuz ‘gazi’ tipine dönüşen ‘alp’ tipi ile maneviyatı besleyen ve ‘veli’ tipine dönüşen ‘şaman’ ve ‘Ulug Türk’ün’ önemli rolü vardır. Din uğruna savaşan

'gazi' tipi yeni gibi görünmekle beraber, Jung'un kolektif gayri şuur adını verdiği mazi şuuruyla, 'alp' tipinin bir devamıdır. Zira Kaplan'a göre, 'fikirler insanlardan değil, tarihin içinden doğarlar.' Veli tipi, sert, aktif, daima savaşan, iradeli, alp tipini yumuşatarak toprağa bağlanmasında ve 'devlet-i ebed müddet' kavramının savunucusu olmasında da önemli rol oynar." (2) Kaplan edebî metinleri "müstakil bir bütün" olarak gördüğü için, onun anlamını kendi içerisinde arar. Böylece o "mutlak şekilde metne dayalı" bir tahlil metoduyla eseri tetkik eder. "Türk kültür ve medeniyetini bir bütün olarak ele alması ve incelemesi" (3) benimsediği bu metodun bir özelliğidir. Kaplan, şahsiyetle eser arasındaki ilişkiyi bir bütün halinde ele alıp değerlendirmiştir. "Tahlil, bir edebî eseri, belli bir plân, amaç ve sınır dâhilinde, belirli bir ölçüt uygulayarak, onun bütün anlam dairelerine ulaşmak, açık veya zımnî mesajlarını ihsas ettirmek ve estetik yapısını çözümlemektir." (4) Mehmet Kaplan gerek metin tahlillerinde gerekse de incelemelerinde pek çok metodu kullanmıştır. Özellikle Batıda gelişen teorik kuramlar eşliğinde pek çok metodun uygulanabilirliğini kendi metinlerimizde göstermiştir. René Wellek, Hyppolyt Taine ve Gustave Lanson'dan sonra; başta Stilistik, Yeni Eleştiri (New Criticism) Fenomenolojik Eleştiri, Sosyolojizm, Duygusal Etki Kuramı, Yapısalcı Eleştiri ve Biçimci Yaklaşım, Psikolojizm, Rus Biçimciliği, Eketizm, Psikanalitik ve Biyografik Eleştiri, gibi pek çok disiplinin metodolojisinden yararlanan Kaplan; şiir çözümlemelerinde dönem, devir, ve nesilleri de hesaba katmanın metnin daha iyi kavranması noktasında önemli olduğunu da göstermiştir.

Edebî Esere Yaklaşım

Kaplan, şiirlerini tahlil ettiği şairlerin, dönemindeki en dikkat çekici şiirlerini ele alıp incelemeye özen göstermiştir. Gürsel Aytaç'ın söylediği gibi; "İnceleme, bir anlamda çözümleme demektir. Bu nedenle edebî eseri bir problem çözer gibi aydınlığa, anlaşılabilirliğe ulaştırmak durumundadır." (5) Kaplan bir şiiri incelerken, daha önce tahlil ettiği şiirlerle de bir mukayese yaparak okuyucuda fikrî ve tarihî bir yapının oluşmasına zemin hazırlamış, şiiri anlamaya, sanat metnini çözümlemeye çalışmıştır. Kaplan metni bir "teks" olarak ele alır, "teks" İngilizce "text" kelimesinden "dokunmuş, örülmüş" anlamlarına gelir, o böylece "dokunmuş olan eseri" (6) çözerken saf ve anlaşılır hale getirmeye çalışır. "Şiir Tahlilleri' ne ilk alınmış eserler bize aynı zamanda edebiyat tarihimizin de gelişmesini verir." (7) Metinleri kronolojik bir tasnife göre çözümleyen Kaplan, nesillerin değişen ruhunu, nesiller arası ferdî ve toplumsal algıları gözler önüne sererek zamanla değişen ya da kalıplaşan zihni yapıları ortaya çıkarır. Mehmet Kaplan kendi metodu hakkında 1976 Yılında yayınlanan Nesin Vakfı Yılığına şunları yazar: "Önemli olan eserdir. Sanatçı asıl şahsiyetini yarattığı eserle ortaya koyar. Onu ebedileştiren de şahsî hatıra veya intibalar değil, eserleridir. Bir

şairi sevme ve anlamının en güzel şekli de bence eserlerini okuma ve onlar üzerinde düşünmektir. Bunu yaparken de doğru ve ilmî olan, şahsî duygularından çok esere bağlı kalmaktır. Metinler benim için tabiat kadar sağlam ve derin bir araştırma zemini teşkil eder. Dikkatle incelenirse, onlarda, vücuda geldikleri medeniyet çağlarına ait semboller, tipler, inançlar altyapı unsurları bulunur.”

Mehmet Kaplan'ın tahlil metotlarında en dikkate değer nokta metnin “varlık” olarak sorunsallaştırılmasıdır. Metnin “varlık” olarak epistemolojisi, ontolojisi ve fenomenolojisi ona yaklaşım metotlarını da farklılaştırır. “Eser, bütün imkânlarıyla kendi kendine yeten bir varlıktır” görüşüne sahip “Fenomenolojik edebî eleştirinin”(8) imkânlarından yararlanan Kaplan, metin tahlillerinde, özellikle psikolojik ve sosyolojik çözümlene mantığını da ihmal etmemiştir. Bu tarz yaklaşım edebî metinlerin, derin bir kavrayışla algılanmasını sağladığı gibi, sosyolojik bakışla da edebî metnin yazıldığı dönemin içtimai algılarının da ortaya çıkması sağlanmıştır. “Tevfik Fikret'i modern psikolojiye göre tahlil eden” Kaplan, kitabın birinci baskısının önsözüne şunları kaydeder: “İlim adamının birinci vazifesi övmek değil, anlamaya çalışmaktır. Fikret'i sadece devri ve çevresi ile izaha imkân yoktur. Zira o devirde ve çevrede yetişenlerden hiç biri Tevfik Fikret'e benzemez. Fikret'te yalnız kendisine has bir şey vardır ki, o da bir sanat eseri gibi işleyerek 'şahsiyet' haline getirdiği mizacı ve karakteridir. Bence şahsiyet ve sanat başka bir şeye irca edilemeyen müstakil varlıklardır. Şahsiyeti psikoloji ile ve bir dereceye kadar sosyal şartlarla izah edebiliriz. Sanat eserinde mühim olan, üzerinde durulması lâzım gelen şey üslûptur. Bu kitabın bugün için de bir değeri varsa, bu, Tevfik Fikret'in şahsiyet ve eserine psikolojik ve stilistik metotlarının tatbik edilmiş olmasından ibarettir.”(9) Her eser, yazıldığı dönemin şahidi olduğu kadar aynı zamanda eseri ortaya koyan şahsiyetin, düşüncesini, algısını ve mizacını da ortaya koyar. Eser, hiçbir surette eseri üretenden de ayrı ve bağımsız değildir.” Mehmet Kaplan, sanatçının kişiliği ile eserleri arasındaki sıkı bir bağ vardır demek olan biyografik eleştiriye büyük ehemmiyet veren, eserleri aydınlatmak için sanatçının hayatını, kişiliğini ve sanatçının psikolojisini, kişiliğini aydınlatmak için de eserlerini bir belge gibi kullanan sanatçıya dönük eleştiri metodunu uygular.” (10)

Sanatsal metinler belli bir kurguya dönüştürülürken, kurguyu yapanın zihnî algıları, ideolojisi ve kültürüyle şekillenir. Zihnî algılar ise sanatkârın tutum ve davranışlarıyla hayat bulmuş, esere yansımıştır. Mehmet Kaplan; “İncelediği edebî metinleri tarihî ve sosyal çevreleri içinde değerlendirmiş, edebiyat ile medeniyet tarzı arasında önemli münasebetler kurmuştur.”(11) Mehmet Kaplan daha çok metodoloji konusunda batıdan etkilenmiş, asıl adı Emile Chartier olan Fransız yazar Alain'in, düşünce ve yazma temrinlerini kendine rehber edinmiştir. “Ben şahsen nesirde Alain'in fikrini

beğenirim. Alain, iyi nesir, kendisini unutturarak okuyucuyu doğrudan doğruya fikre veya vâkıya götürmelidir der. Nesirde, dikkati düşünceden ayıran her şey kötüdür. Fakat yeni bir muhtevayı güzel bir şekilde ifade eden nesirden de hoşlanırım. Bana yeni bir fikir kazandırmayan cümle, şekil bakımından ne kadar güzel olursa olsun boşur.”(12) Onun “Güzel Sanatlar Üzerine Dersler” kitabını Türkçeye kazandıran Kaplan, eserlerinin tamamını büyük bir titizlikle okuduktan sonra onun kendisine kazandırdığı “dikkat”le Türk kültür ve edebiyatının muhtelif meselelerini farklı metotlarla yeniden ele alıp, incelemeye çalışmıştır. “Kaplan, Alain’in bir edebiyat araştırmacısı değil bir filozof olmasının da etkisiyle daha çok hayat, sanat, estetik, düşünce, güzellik gibi alanlardaki fikirlerinden faydalanmış ve bu fikirleri alıntılamıştır. Alain’in özellikle Les Aventures du Coeur(Paris, 19459, Propos de Littérature(Paris, 1933), Les Idées et Les Âges adlı eserlerinden faydalanmıştır.”(13)

Kaplan Hoca’nın eserlerinde bilimsel disiplin farklı metodolojiler etrafında şekillenmiştir. Bunun yanında deneme şeklinde kaleme aldığı yazılarında bile bu metodolojilerin serbest çağrışimli düşünce temrinleri görmek mümkündür. “Prof. Dr. Mehmet Kaplan ‘objektif hakikat’ i ilmin en sağlam ölçüsü kabul etmişti. Fakat bu ölçü onun hayata ve insana bakış tarzının da esasıdır. Sık sık Alain’in şu iki cümlesini zikretmesinin, her öğretim yılı başında tahtaya yazmasının sebebi buydu: 1-Hakikati, daima hakikati arayınız, 2- Hakikate varan en uzun yolu tercih ediniz. Bunun mânâsı şudur: En doğru görünen fikirleri dahi tekrar tekrar yoklamak, yeniden ele almak lâzımdır. Tek bir görüşe, tek bir nazariyeye saplanmak daima yanıltıcıdır; insan düşüncesini kısırlaştırmak demektir.”(14) Yazarak düşünmek Mehmet Kaplan’ın şiarı ve onunla aynileşen bir disiplindir. Yazmak düşüncelerin test edilmesine imkân veren zihin jimnastiği olduğu gibi ileri sürülen fikirlerin, antitezlerle tekrar ikâme edilmesini sağlayan bir kavrayış bütünlüğü de sağlar. Mehmet Kaplan yazarak düşünen bir insandır. Düşünmenin ancak yazıyla bir anlam ifade ettiğini bilen Kaplan, yakın öğrencilerinin belirttiği üzere, her sabah, sabah namazından sonra Kur’an’ını okur, daha sonra saatlerce masa başında çalışır, yazısını yazardı. Pek çok gazete ve dergiye gönderilen yazılarını, asistanları daktilo ederdi. Deneme mahiyetindeki pek çok eser bu çalışmaların sonucunda ortaya çıkmıştır.

Şahsiyet Eser ve Tahlil

Mehmet Kaplan’ın Şiir Tahlilleri ve Hikâye Tahlilleri ve Tip Tahlilleri olmak üzere tahliller başlığıyla adlandırdığı ve sistematik/kronolojik bir araştırma-inceleme ve mukayeseye dayalı tahlilî eserleri, bu noktada yapılmış önemli çalışmalar arasındadır. Bu eserler kendisinden sonra yapılacak bu tarz çalışmalarda hem öncü hem de pek çok hususta rehberlik yapmıştır. Şiir Tahlilleri’nin “Giriş” kısmında, Mehmet Kaplan yaptığı

tahlillerin bilimsel muhtevasını ve izlediği yolu sarıh bir biçimde ortaya koyar. “Metnin derinliğine nüfuz edebilmek için tahlile ihtiyaç vardır” saptamasıyla, metin olarak ortaya konmuş bütün eserlerin “ne anlam ifade ettiğinin” ancak onun iyiden iyiye anlaşılmasıyla mümkün olabileceğini bunun da yolunun sistemli bir tahlil çalışmasıyla açığa çıkacağını savunur. “Metin tahlili, devirleri ve şahsiyetleri en iyi ifade eden münferit eserleri incelemek suretiyle, bizi bir devrin veya şahısların mahremiyetine daha ziyade yaklaştırır. Metni âdeta pertavsızla gözden geçirmek demek olan tahlil metodu, zayıf eserlerin kusur ve eksikliğini apaçık ortaya koyar. Bu metodun faydası ve tehlikesi buradadır. Şairler hakkında ezbere verilmiş olan hükümler metnin sıkı bir tahlili ile iflâs eder.”(15) Edebî eserin “tek ve yegâne” olması hasebiyle, ona yaklaşıırken, mutlak surette bir takım özel sorular sorulması gerektiğini ve bu soruların her edebî eser için de farklı olması gerektiğini vurgular. Her edebî eserin içerisinde insan faktörünün bulunduğunu bunun için de meselelere bir şahsiyet etrafında bakmanın eseri daha anlaşılır kılacağını savunur. “Sanat eserinin temelinde insan vardır. Ahmet Hamdi Tanpınar vardır; Yahya Kemal vardır; Ahmet Hâşim vardır; Halide Edip vardır; müşahhas insan vardır. Ferdiyet ve şahsiyet vardır. San’atkâr; bir ideolog değildir; san’atkâr bir ilim adamı değildir; san’atkâr, bir filozof değildir. San’atkâr her şeyden önce kendi özellikleri olan bir şahsiyettir ve bir san’at eserinde benim şahsen önem verdiğim taraf, başkalarına benzeyen tarafları değil, şahsî oluşudur. Ama san’atkâr bir doktrine de sahip olabilir. Mühim olan, o değildir. Mühim olan san’atkârın bir şahsiyet olması, san’at eserinin müstakil bir değer ifade etmesidir. Ahmet Hâşim, Ahmet Hâşim olduğu için önemlidir. Yani felsefî olarak da ben, her insanın ayrı bir şahsiyet olduğuna kaniyim. Her insan müstakil olarak değerlidir. Ve san’at eseri, san’atkârın şahsiyetini anlattığı nispette değerlidir.”(16) Sadık Kemal Tural’ın edebî metinle insan arasında kurduğu ilişkiyi Kaplan “şahsiyet” kavramı üzerinde örgülemiştir. “Edebi metin insanı yakalarken, ezeli ve ebedî bir çizginin üzerinde tesbit etmek zorundadır. İşte insanı ezeli ve ebedî benliğinin içinde yakalayan, ferdî ve millî kimliğiyle tesbit edebilen, gerçeğimsi bir tarz içinde anlatan eserler, edebiyat tarihinin araştırma sahasına giren malzemelerdir.” (17)

Mehmet Kaplan eseri bir bütün halinde ele alarak, şahsiyetle eser arasındaki güçlü bağdan söz eder. “Şahsiyet bir bütün olduğuna göre” dönem ve devirler şahsiyetle eser arasındaki ilişkinin yazıyla ikâme edilişidir. Mehmet Kaplan bu hususu şu şekilde ele alıp değerlendirir: “Edebî eser bir bütündür. O, bir müellifin davranış tarzının ifadesidir. Teferruat bütünüdür emrindedir ve sanatkârın şahsiyeti ile yakından ilgilidir. Bir edebî eserde aranılacak en mühim şey, her şeyden önce onun nasıl bir davranış tarzının ifadesi olduğudur. Bunu bulabilmek için esere bütün olarak bakmak, onun ruhunu kavramak,

muhteva ve üslûba ait teferruatı bu ruha bağlamak icap eder. Edibin kâinat, hayat, cemiyet, tabiat ve insan karşısında almış olduğu hususi tavırdan hareket etmek ve teferruatından daima ona varmak lâzım gelir. Mevzu, kompozisyon, fikir, kelime, hayâl, âhenk bir müellifin eserini vücuda getirmek için seçtiği ve kullandığı her şey onun şahsiyetini ifşa eder. Bu seçimler aynı zamanda, devri de gösterir. Zira devrin ruhu müellifin ruhuna, oradan eserine akseder. Üslûp teferruatına varıncaya kadar, ferdi veya içtimâî davranış tarzının ifadesidir.” (18)

Batıda temayüz etmiş yeni disiplinlerin edebî metinleri çözümlemede açtığı ufukları gören Kaplan, bu metotları Türk Edebiyatına uygulamıştır. “Sesler, sözcükler, imgeler, tümceler, düşünceler, temler üzerinde, bunların birleşimi, örölüş ve bağlanması üzerinde duran, özü belirten bütün dil ve anlatım öğelerini dikey ve yatay olarak çözümlenmesinde atılmış önemli bir adımdır. Mehmet Kaplan, o zamana kadar şiir eleştirisi diye şiirin dizelerini düzyazıya çevirmekle yetinen ya da şiirler üzerine başka türden bir yazınsal metin yazan, yapıtta bulunmayan düşünceleri ve yönelimleri ona içselleştiren anlayışının yıkılmasında rol oynayan kişilerden biri olmuştur.”(19) Sanat eserinin kendisi bizzat var-olan, ortaya konulmuş bir kurgu veya estetik bir haz nesnesidir. Dil bilimsel açıdan, kelime ve cümle terkiplerinden meydana gelmiş olan bu metinler, insan zihninde oluşturdukları imaj ve görüntülerle birer anlam örüntülerine sahip, her birinin, diğer cümle kalıplarıyla ilişkisi olan ve birbirlerini bütünleyen anlam oluşumlarını ihtiva eden bir yapısı vardır. “Her sanat eserinin çeşitli katlardan ibaret bir ‘yapısı’ vardır. Sanat ve edebiyat eserleri, daha sonra yazar ve çevreye bağlansalar bile önce kendi içlerinde bir yapı olarak incelenmelidir.”(20) Edebiyat tahlilcisinin işi, sanat metinlerinin anlamlarını ortaya çıkarmak, dilbilimsel, estetik, psikolojik ve sosyolojik değerlendirmelerde metnin “var-oluşsal” yapısından hareketle ne anlam ifade ettiğini ortaya koymaktır. “Edebiyat bilimi, edebî metinlerin dünyasına girerek onlarda bulunan duygu, düşünce, hayâl veya davranışları, forma ait özellikleri, dilin imkânlarını, nasıl kullandığını tesbit etmekle görevlidir. Bu tespitlerin nihâî hedefi, edebiyat hayatını, o milletin tarihine de yerleştirmektir.”(21) Kaplan’ın, müstakil bir eser halinde ele alıp incelediği Tanpınar, bunun en güzel örneklerinden biridir. “Tanpınar’ın Şiir Dünyası”nda, Tanpınar’ı bir bütün halinde ele alıp, şiirlerinden hareketle stilistik bir tahlile ulaşan Kaplan; Tanpınar’ın şiirleriyle, onun anlam evrenine, dil, üslup ve muhteva özelliklerine derin bir yolculuk yapar. Bu yolculukta, Tanpınar’ın şiirlerini tek tek inceleyen Kaplan; bu inceleme sonucunda Tanpınar’ın şiir estetiğini ortaya çıkarır. “Sanatçı asıl şahsiyetini yarattığı eserlerle ortaya koyar. Onu ebedileştiren de şahsî hatıra veya intibalar değil, eserleridir. Bir şairi sevme ve anmanın en güzel şekli de bence eserlerini okumak ve onlar üzerinde

düşünmektir. Bunu yaparken de, doğru ve ilmî olan şahsî duygularından çok esere bağlı kalmaktır. Bu araştırmada Tanpınar'ın sadece 'şiir dünyası' üzerinde durulmuştur. Şiirler bir bütün olarak muhteva yapı, ve üslup bakımından incelenmiştir. Yaratmanın her an değişen bir oluşumu vardır. Eser bittikten sonra, yaşama gücü varsa, kendi kendine ebedî olarak varlığını korur." (22)

Kaplan, Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar'da, Türk tarih ve edebiyatının kaynaklarına inerek onları derinlemesine araştırıp, tetkik eder. "Herhangi bir metnin yeterince anlaşılmasının sağlanabilmesi için, öncelikle, zengin bir bibliyografya bilgisine; yazıldığı yer ve zamânına, yazan kimsenin resmî ve hususî hayatına, edebî ve fikrî şahsiyetine ait malûmâta sahip olmamızı gerekmektedir. Edebî eseri, edebiyat nazariyesinin ve nazari bilgilerin desteklediği edebî tenkidin önüne sistemli bir şekilde getirmek gerekir."(23) Kaplan zengin bir bibliyografya literatürüne ve kaynaklara sahip bir bakış açısıyla incelediği ve tahlil ettiği eserlerin kültür ve edebiyat tarihi içerisindeki yerini tespit eder. "Kaynaklar Dergisi"nin çıkmasında yaptığı öncülük, Kaplan'ın edebiyat ve kültür tarihine verdiği önemin ayrı bir göstergesidir. 30 Mart 1983'te Orhan Okay'a gönderdiği mektupta bunu açıkça vurgular. "Kültür bence kaynaklara gitmek, onlarla beslenmek ve onları işlemek demek. Bizim çok zengin bir kültürümüz var. Fakat ondan gerektiği şekilde istifade etmiyor, üzerinde düşünmüyor ve işlemiyoruz. Bundan dolayı onlar unutuluyor, ihmal ediliyor ve kayboluyor. Türk dili, Türk edebiyatı, Türk tarihi, Türk sanatı üzerinde çalışanları dergi etrafında bir araya toplayarak belki bir ilgi ve sevgi uyandırabiliriz diye düşünüyorum"(24) Kaplan, eseri bir bütün halinde ele alarak bir sonuca ulaşmaya çalışır. "Edebiyatın hem sanat hem de bilim yönüyle içinde olan Kaplan'ın bilimsel çalışmalarında yararlandığı eserler de onun yetişmesinde etkili olan kaynaklardır. Sözelimi, Tevfik Fikret adlı çalışmasında, Ernst Kretschmer'in *Beden Yapısı ve Karakter* (çeviren: Mümtaz Türhan; Ankara 1943), Dr. W.Bowen. *La Science du caractère*,(Neuchatel. Suisse,1931) adlı eserlerini temel almıştır. 'Ziya Gökalp ve Saadet Perisi' adlı incelemesinde, Carl Gustave Jung'un, *The archetypes and the collective unconscious* (New York 1959), *Problèmes de l'âme modern*(1960), *Types psychologiques*(Paris 1953), *Metamorphoses de l'âme et ses symboles* (Genève 1953); Henry A.Murray'ın *Exploration de la personnalité* (Fransızca tercüme André Ombredane ve Nicole Chevalier, Paris 1953); Maud Bodken'in *Archetypal patterns in poetry* (London 1951.) adlı eserlerinden yararlanmışır. 'Gökalp ve Yeniden Doğma' Temi' adlı makalesi Carl Gustave Jung'un, *The archetypes and the collective unconscious* (New York 1959), *Symbols of transformation*,(New York 1965). Adlı eserlerindeki teorilere dayandırılmıştır. Kaplan, Türk edebiyatıyla ilgili incelmelerde orijinal olmak için yerli malzemenin Avrupaî

metotla ele alınmasını tavsiye eder.”(25) Kaplan’ın sanat eserine yaklaşımı anlam örüntülerinde saklı bulunan estetik argümanları da teşhir edebilecek bir bakışla, okuyucunun nazar-ı dikkatine sunmaktır. “Tenkit ve tahlilde ölçü san’at eserini her cephesiyle anlamak ve gördüklerini ortaya koymak olmalıdır. Bu san’at eserinin yapısıyla da ilgilidir. San’at eserinin çok çeşitli yönleri vardır. Edebî eserse bu,, bir mefhumlar âlemi vardır; bir imajlar âlemi vardır; bir duygu âlemi vardır, san’at eserinde sosyal problemler vardır; felsefi problemler vardır. Bunları ortaya koymaktır. İyi bir tahlilciyi şahsen ben ilim adamı olarak kabul ederim. Onun vazifesi san’at eserinin mahiyetini açık ve seçik bir şekilde ortaya koymaktır. Temel fikir tahlilin kendisidir.” (26)

Mehmet Kaplan’a göre: “Sanat eserinin var olması, san’atkârın dışında başkalarının varlığına bağlıdır.” Nihayetinde edebî eser okuyan, ondan belli bir zevk alan ya da onu anlamlandıran, o eserle iletişime geçen okurlardır. Eserle diyaloga geçen okuyucunun da belli bir zevk inceliğine, eseri anlamlandırabilecek bir kültür birikimine sahip olması gerekir. Kaplan okuyucuyu bu noktada “bir nevi münekkit” konumuna yükseltir. Okur, okuduğu bir şiirde, bir hikâyede ya da başka bir sanat metninde neyden zevk alıyor? Metnin anlam katmanları arasında onu etkileyen nedir? Okuyucuyla metni ortak paydada buluşturan duygu, düşünce ve fikir örgüsü hangi aşamalardan sonra bir araya geliyor? “Okuyucu hoşuna giden sanat eserinde kendisine neyin tesir ettiğini pek fark etmez. Aldığı intibaa önem verdiği için, yapıya karşı da ilgi duymaz. Fakat sanat eserlerine sübjektif değil de, objektif bir gözle bakınca, onlarda şekil ve ifade vasıtalarının muhtevadan daha mühim rol oynadıklarını görürüz Şiirde duygu ve düşünce, dil; şekil ve üslûp vasıtasıyla tesirli hale gelir. Fenomenolojik bakımından da bize ilk çarpan tabaka, şiirin şeklidir. Bundan dolayı tahlilde onlardan hareket ederek muhtevaya gitmek daha doğrudur.”(27) Metnin okuyucudaki karşılığı, ona verdiği haz, metnin “varlık” olarak herkese göre farklı anlamlandırılmaya müheyya yapısı kadar, okuyucunun algı ve kültür donanımıyla alakalı yanını da ortaya çıkarır.

Kaplan, esere stilistik ve estetik mahiyette yaklaştığı gibi, her edebî eserin belli bir üslup dâhilinde ortaya konduğunu, dilinden metnin kompozisyonuna kadar, belli bir anlayış içerisinde şekillendiğini kabul eder. “Bu konuda özellikle ‘Dede Korku Kitab’ında Hayvanlar’, ‘Yunus Emre ve Nebatlar’ adlı hacimli incelemelerinde yeni bir görüş ortaya koyar Bu görüşe göre, üslûp büyük ölçüde içinde yaşanan hayatla yakından ilgilidir.” (28) Kaplan, eserin tıpkı felsefi metinler gibi, kendisine birtakım soruların sorulmasıyla anlaşılacağını, sorulan her bir soruyla eserin daha iyi kavranacağını belirtir. “Ne kadar felsefe, ilim ve diğer kültür sahalarında bilgiye sahip olunursa, esere bakış tarzı o kadar derinleşiyor. Yeni yeni problemler ortaya çıkıyor... Prensip olarak tahlilcinin san’at eseri karşısındaki davranışı, ilim adamının yahut da filozofun davranışına benzer. Tahlil, bir

araştırmadır. Hakiki ilim adamı, meçhule doğru gider. Malum olanı biz, zaten araştırmayız. Ancak araştırma neticesinde bir hakikate ulaşırız.” (29)

Mehmet Kaplan araştırma/inceleme ve tahlil metotlarıyla Türk edebiyatında pek çok disiplinin öncüsü olmuş, tetkik ve muhakeme gücüyle ilmî meselelere yeni ufuklar kazandırmış; eseri merkeze alarak, eserden şahsiyete, şahsiyetten esere, oradan da dönemim zihniyetine yönelmiş; hem münevver ve disiplinli bir akademisyen hem de çalışmayı ibadet haline getirmiş, sentez ve terkip kabiliyeti yüksek bir ilim adamıdır. Pek çok vasfını, tetkik ettiği eser üzerinde görebileceğimiz Kaplan; bu yönüyle eskilerin mütebahhir dedikleri cevvi-i kalem, aynı zamanda müdekkik bir zihin kudretine sahiptir. Onun kıymetli öğrencilerinden biri olan Birol Emil, Kaplan Hoca'nın vefatı üzerine yazmış olduğu bir yazıda onu şu cümlelerde vafeder: “Şahsiyet bir bütün olduğuna göre Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın tek bir vasfını ötekilerden ayrı düşünmek mümkün değildir. Büyük âlim, büyük fikir adamı, büyük hoca ve büyük insan vasıfları onda tam bir şahsiyet bütünlüğü ve mükemmelliği vücuda getirmiştir. Otuz yıllık talebeliğim boyunca ondaki bu bütünlüğün, bu ahengin bir an olsun aksadığını hatırlamıyorum. Vakur, mümtaz ve müstesnâ şahsiyetinde her tel bu ahenkten bir ses verirdi.” (30)

Mehmet Kaplan eserleriyle ve uyguladığı tahlil metotlarıyla Türk kültür ve edebiyatını bulunduğu yerden çok yükseklerle çıkarmıştır. Zeynep Kerman, Kaplan Hoca'nın vefatına şahit olmuş doktora öğrencilerinden biridir. Kaplan Hoca'nın çalışma disiplinini yakından görmüş, doktora çalışmalarında bu disiplinin “sabırla” olan sınavını, bizzat yaşamıştır. 7 Ocak 2004'te Türk Edebiyatı Vakfı'nda yapmış olduğu bir sohbette Zeynep Kerman, “Kaplan Hoca, hem bir Hoca, hem de bir insan olarak çok farklı özelliklere sahip bir insan” dır tespitini yaptıktan sonra; “Bir dost ve bir öğrenci olarak kendisinden çok şey öğrendiğini belirtir. Yine onun bir tespitiyle yazıyı bitirmek istiyorum. “O, duygusal anma toplantılarından hiç hoşlanmaz, bir edebiyatçıyı anmanın en güzel şeklinin, onun eserlerini okumak, okutmak, anlamak ve anlatmak suretiyle yeni nesillere ulaştırılması olduğunu” savunurdu.” (31)

1-Şerif Aktaş; Şiir Tahlili-Teori ve Uygulama, Akçağ Yayınları, Ankara 2009, s.13.

2- Zeynep Kerman-İnci Enginün; Mehmet Kaplan Hayatı ve Eserleri, Dergâh Yayınları, İstanbul 2000, s.34.

3-Zeynep Kerman; Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri, Akçağ Yayınları, Ankara 1998, s.245.

4-Mehmet Önal; En Uzun Asrın Hikâyesi-Yeni Türk Edebiyatına Teorik Bir Yaklaşım, Akçağ Yayınları, Ankara 1999, s.159.

5-Gürsel Aytaç; Edebiyat Yazıları III, Gündoğan Yayınları, Ankara 1995, s.17.

6-Mine Mengi, “Metin İncelemeleri Aşamaları, Terimleri ve Bunlardan Biri: Metin Tahlili”, Turkish

Studies, Cilt:2/3, Yaz. 2007, s.408.

7-İnci Enginün, Araştırmalar ve Belgeler, Dergâh Yayınları, İstanbul 2000, s.341.

8-Ayhan Yaşar; Modern Eleştiri/İnceleme Akımları, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ulusal Tez Merkezi, s.123.

9 - Mehmet Kaplan; Tevfik Fikret Devir-Şahsiyet-Eser, Dergâh Yayınları, 4.baskı, İstanbul 1995, s.9/10.

10-İhsan Sâfi; "Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın Şiir Tahlil Metodu", Türk Edebiyatı Dergisi, Sayı:267, Ocak 1996, s.38.

11 -Necat Birinci; Edebiyat Üzerine İncelemeler, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2000, s.373/374.

12-Mehmet Kaplan; Edebiyatımızın İçinden, Dergâh Yayınları, 2.baskı. İstanbul 1998, s.101.

13 - Nurcan Anka; "Türkiye'de Akademik Eleştiri: Mehmet Kaplan ve Berna Moran'ın Eleştiri Anlayışlarına Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım", yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ulusal Tez Merkezi, Van 2012, s.59.

14-Birol Emil; Türk Kültür ve Edebiyatından-2/Şahsiyetler, Akçağ Yayınları, Ankara, s.411.

15 -Mehmet Kaplan; Şiir Tahlilleri-I Tanzimat'tan Cumhuriyete Kadar, Dergâh Yayınları, 10. baskı, İstanbul 1988, s.11.

16 - Mehmet Taşdiken; "Prof. Dr. Mehmet Kaplan'la Mülakat", Edebî Mülâkatlar, hazırlayan:Etem Çalık, Ötüken Yayınları, İstanbul 1993, s.104.

17 -Sadık Kemal Tural; "Bir Engelli Koşu:Edebiyat Araştırması", mülakat:Hidayet Özcan, Dergâh Dergisi, Sayı: 16, Haziran 1991, s.13.

18 -Mehmet Kaplan; Şiir Tahlilleri-I Tanzimat'tan Cumhuriyete Kadar, Dergâh Yayınları, 10. baskı, İstanbul 1988, s.8/9.

19 -Ahmet Oktay; Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı(1923-1950) Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993, s.912.

20-Mehmet Kaplan; Cumhuriyet Devri Türk Şiiri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990, s.VIII.

21- Sadık Kemal Tural; "Bir Engelli Koşu:Edebiyat Araştırması", mülakat:Hidayet Özcan, Dergâh Dergisi, Sayı: 16, Haziran 1991, s.13.

22- Mehmet Kaplan; Tanpınar'ın Şiir Dünyası, Dergâh Yayınları, 2.baskı, İstanbul 1982, s.5/6.

23-Sadık K. Tural; Zamânın Elinden Tutmak, Ecdâd Yayınları, 2.baskı, Ankara 1991, s.67.

24-M.Orhan Okay; Mehmet Kaplan'dan Hatıralar Mektuplar, TEV Yayınları, İstanbul 2003, s.153.

25-Şeyma Büyükkavas Kuran, "Mehmet Kaplan'ın Kaynakları", Turkish Studies, Volume4/1-I, Winter 2009, s.257/258.

26-Mehmet Taşdiken; "Prof. Dr. Mehmet Kaplan'la Mülakat", Edebî Mülâkatlar, hazırlayan:Etem Çalık, Ötüken Yayınları, İstanbul 1993, s.101.

27 -Mehmet Kaplan; Şiir Tahlilleri-I Tanzimat'tan Cumhuriyete Kadar, Dergâh Yayınları, 10. baskı, İstanbul 1988, s.12.

28-Mustafa Said Acar; Mehmet Kaplan'ın Eserlerinde Estetik, Sanat ve Edebiyat Eğitimi, basılmamış yüksek lisans tezi, Ulusal Tez Merkezi, Ankara 2010, s.119.

29 -Mehmet Taşdiken; "Prof. Dr. Mehmet Kaplan'la Mülakat", Edebî Mülâkatlar, hazırlayan:Etem Çalık, Ötüken Yayınları, İstanbul 1993, s.100/102.

30-Birol Emil; Türk Kültür ve Edebiyatından-2/Şahsiyetler, Akçağ Yayınları, Ankara, s.406/407.

31-Zeynep Kerman; "Kaplan Hocam", Hayatlarıyla Yol Gösterenler", TEV Yayınları, İstanbul 2005, s.67.

Geçmiş Zaman Gülleri

Murat SOYAK

Bahçenin köşesinde görkemli bir alıç ağacı var. Çocuk o ağacın üst dallarına çıkıp kendisine bir yer yaptı. Uçağa benzesin istedi alıç. Niğde kalesini şimdi daha iyi görüyor. Kuşlar daha yakın. Uzakta kaldı çiçekler ve oyuncaklar.

Kır bağlarının mor sümbülü meşhur. Çayır çimen içinde sarı papatyalara komşu mor sümbüller biterdi. Arılar konup konup nasiplenirdi. Çocuk mor sümbüllere, sarı papatyalara koşuyor. Arılardan korkuyor korkmasına ama yine de bildiğinden vazgeçmiyor. Birazdan arkadaşları gelir. Meşin çanta ve okul önlüğü bir kenarda duruyor. Oyundan ötesi yalan diyorlar. Akşama dek kan ter içinde koşuyorlar, zıplıyorlar. Dinleri, imanları oyun bunların.

Çerçi Bekir'in uzaktan sesi duyuluyor. Demir, bakır ve atık yün karşılığında çekirdek, kırık leblebi, keçi boynuzu veren o gül yüzlü, nuranî adam. Çocuklar şimdi Çerçi Bekir'e doğru koşuyorlar. Tek teker küçük tahta arabaya ne çok şey sığdırmış. Rengarenk bir alem bu. Biriktirdikleri metaller karşılığında elde ettiklerine bakıp bakıp seviniyor çocuklar. Çalışmak, kazanmak neymiş anlamaya başladı keratalar. Çocuklar avuçlarındaki yemişleri ceplerine doldurup oyun alanına doğru seğirttiler. Çerçi Bekir güne iyi başladım diye sevindi. Uçuşan kuşlara göz ucuyla bakıp alın terini sildi ve şapkasını düzeltti. Çerçi Bekir'in dilinde bir türkü: "Yine yeşillendi Niğde bağları"

Mahallenin bir Mustafa'sı var. Kendi âleminde hür Mustafa. Kimseye eyvallahı yok. Kimseye küs değil, kırgın değil, düşman değil. Kendi ile barışık; insanlar ile barışık. Ayak topu oynayan çocukları seyrediyor şimdi. İri vücudu oturduğu yerde arada bir sallanıyor. Kumral saçları ışığını kaybetmiş ve dağınık. Yüzünde toz ile karışık ter izi. Gülüyor Mustafa, gülüyor Mustafa, gülüyor. Kimse aldırıyor ona. İşte buna dayanamaz Mustafa. Bir gök gürültüsü gibi ayak topu oynayan çocukların arasına ansızın dalıyor. Şimdi bir kaçışma, bir şamata... Hiç bitmeyecek gibi bu kargaşa ama Mustafa yoruluyor. Bir taşa oturup derin derin nefesleniyor. Çocuklar etrafında toplanıyorlar. Kuşlar o yöne kanat çırpıyor. Mustafa sürekli yere bakıyor. Aralarında bir sessizlik büyüyor.

Öğle ezanı okunuyor. İhtiyar baba çatal kapıyı usulca açıp mahalle camisine doğru yürüyor.

Kalın yün ceketi altında yılların ağırlığını taşıyor. Nice acılar, kederler yaşamış. Yine de yılmamış, yıkılmamış. Oğlu kızı daha küçük. Dertler, kaygılar gün gün çoğalır. "Çocuklar gibi olmak" ne güzel der, onlara imrenir. Gelecek ne getirir, ne götürür bilinmez. Elinde tespih, dilinde dua dua... "Yakup" denildiğinde çoğalıyor hüznü.

"Akbaş" namında bir genç var bu mahallede. Ayak topunda üzerine yok. Nasıl oynuyor zalim, rüzgâr gibi. Tutana aşk olsun. Sarı plastik bir topu var. Alındığından beri aylar geçti; oyna oyna patlamaz. Mahallenin has futbolcusu Akbaş. Takım kuran o, ilerde oynayan o, golleri atan o. Biz kaleciyiz birader. İyi kaleci aslında bulunmaz bir nimet. Düşünsene, kalende gol görmeyeceksin. Kurtardığım her şuttan sonra yağmur gibi yağardı ödülleri. Hey gidi Akbaş, maç sonrasında koşardı eve. Ekmek arası sucuk getirirdi şişman kaleciye. Kadir kıymet bilmek böyle bir şey işte. Kıssadan hisse gol yemek istemiyorsan başarıyı gör ve ödüllendir.

Bahçede koşup oynarken Sultan'ın kolu çıktı. Bir feryat, bir feryat... Yer gök yıkılıyor. Sınıkçıya götürüldü. Sınıkçı sarmış sarmalamış. Bir de dirsek kısmına bal sürün demiş. Bin meşakkatle bir kâse bal buldu anam. Pencere kenarında duran altın sarısı ışıltı gözümü alıyor. Yaklaştım usul usul bir kâse bala. Ne tatlı, ne güzel, ne şirin; bal gibi dedikleri kadar var. Ertesi gün anam pek öfkeli idi. "Pencere yanında duran bal nerede?" diye seslendi. Sessizce ayrıldım evden. Şu öfke selinden kurtulmalıyım. Yürü yürü ayaklarıma kara su indi. Neylersin, şehirde akşama dek gezdim. Eve varsam bir türlü, varmasam bin türlü. Hele akşam olsun, akşam olsun; anam sakinleşir belki.

O yıllarda kalede bir çay bahçesi vardı. Havuz etrafında sıralanmış masalar. Salkım söğütler altında serinlik hüküm sürüyor. Çocuklar ve gençler ile dolu cıvılcıvılcı bir ortam. Şu sıcak günlerde bir özge diyar Niğde Kalesi. Serinlik bahş eden esinti burada hiç kesilmez. En uzun, en güzel teneffüsler için inşâ edilmiş sanki. Dersi kıran buraya geliyor. Sizi kaçaklar sizi! Hiç inkâr etmeyin yakası açık gömlek ve yönünü şaşırılmış kravat konuşuyor. Neyse, ağzımızın tadı kaçmasın şimdi. Bakın şu gördüğünüz Alâeddin Camii. Taş işlemeli kapısı meşhurdur. Sabah saatlerinde o kapıda ışık-gölge sayesinde bir gelin başı görünür. Nasıl da mahirmiş usta! Alâeddin Camisine komşu bir camii daha var kalede. Selçuklu karşısında sesini yükseltmeyen Osmanlı eseri şirin bir camii bu. Düşünen, yapan iyi insanlara rahmet. Şu topraklar üzerinden kimler geldi, kimler geçti? Karşı dağlara, karlı yamaçlara bakıp tefekkür etmenin zamanıdır şimdi. İşte geldik gidiyoruz.

Geniş merdivenlerden aşağıya doğru iniyoruz. Haydi, pazar yerine gidelim. Şu meşhur söze konu olan pazar yeri. Sözü bir yerinde Bor, bir yerinde Niğde var. Evet, hatırladınız şimdi. Bu sözün hikâyesini bir vakit, bir amca anlatmıştı. Şöyle ki: Bor'un bir köyünde yaşayan bir ademoğlu pazar alışverişi için hazırlığını yapar ve seher vakti yola çıkar. Az gider uz gider bir ağaç gölgesi görür. Oturup dinlenmek ister. Lakin yorgunluktan olsa gerek uyuyakalır garibim. Etrafında 'nereden gelip nereye gidiyorsun' diyecek birisi de yok. Bir müddet sonra uyanır uyanmasına ama vakit de epey geçmiştir. Ah vah eder hemen yola koyulur. Bor pazarına gelir ama pazar yeri dağılmış. Yükünü toplayan gitmiş. Hemen orada gezinen kişiye sorar "Kardeş bugün Bor'un pazarı idi. Hani nerede, dağılmış millet, bu tenhalık niye?" Şaşkın ve çaresiz... Ne yapacağını bilmez bir haldedir. O kişi hemen cevap verir: "Ağam, Bor'un pazarı bu vakte kalmaz. Sen çok geciktin ya hu. Geçti Bor'un pazarı, sür eşeğini Niğde'ye"

Perşembe pazarının üst tarafında uzayıp giden bir bedesten var. Yürüye yürüye yol mu aşırır. Devam öyleyse. Şu karşı uçta görünen büyük yapı Sungur Bey Camii. Niğde'nin tarihi kökleri burada saklı. Sungur Bey, Niğde'nin ilk valisi olarak biliniyor. Niğde'yi imar etmiş, inşâ etmiş ve çok dua almış bir mübarek zat. İçeri girince bir ferahlık hissediyoruz. Taşı işleye işleye nasıl da latif kılmış cedlerimiz. Bizi güzel eyleyen düşüncenin güzel eseri. Yangınlar yaşamış Sungur Bey Camii ve maalesef bir devirde yalnız bırakılmış. Sonra çatısı yeniden onarılmış ama o köklü gövdeyle uyuşmayan bir çatı bu. Sarı taşlar üzerinde elimi gezdirdim. Yılların yorgunluğundan olsa gerek duvardaki bazı taşlar adeta erimiş ve çözülmeye durmuş. Eyvah, o koca sarı taş işte pul pul dökülüyor. Aman dostlar bir çare!

Gümüşler, Bahçeli, Kemerhisar, Üskül, Sazlıca, Hacıbeyli, Dünderli, Fertek ve şimdi ismini sayamayacağım diğer köy ve kasabalarımız yıllarca hep elma ile anılmıştır. Lisede talebe iken üç beş kuruş kazanalım diye elma bozmaya giderdik. Elma yüklü dallar kırılacak gibi sarkardı. Ağaçtaki o ağır yükü kovalara aktarıp aşağıya indirirdik. Dallar doğrulmaya başladılar. Ağaç adeta bir nefes alırdı. Ve sandıklar doldukça mutluydu iri elma yanaklı bahçe sahibi.

Ova köylerinde, kasabalarında patates ekimi aldı yürüdü. Bereketli dönemler yaşandı. Gün geldi kazandı çiftçi, gün geldi kazanamadı. Yaz tatilinde Misli Ovası benim için ayrı bir şenlik idi. Patates tarlasında, çamura bata çıka yağmurlama değiştirdiğimiz o günler... Sarı sığın altında uzayıp giden bir tarlada çapa yapardık, ayrıntı otu yoldardık. Yorgunluktan sonra yenen acı menemeni ve üzerine içilen tavşankanı çayı hiç unutmam.

Şimdi balıkçı esnafının olduğu yerde seksenli yıllarda bir kitapçı vardı. Orta boyda, ak sakallı, gözlüklü bir amca işletirdi o dükkânı. Pazara her gelişimde annemin elinden tutup zorla o dükkâna getirirdim. Kitap alınacak, al; kitap alınacak, al. Paramız yok dese de dinlemezdim. Ne yapsın işte söz dinlemez bir evlat, çarşı ortasında sızlanıp duruyor. Dayanamazdı o çekişmeye ve kabul ederdi. Ne hoş kokardı o kitapçı dükkânı. İlk kitaplarımın bir kısmını oradan almıştım. Şimdi o güzel dükkânın yerinde yeller esiyor. Canım kitapçı dükkânları hayatımızdan, şehrimizden çekildi. Şimdilerde oyuncak satıyorlar, kırtasiye ürünü satıyorlar ama kitaplar yok. Şehri güzelleştiren ve anlamlı kılan kitapçı dükkânlarını şimdilerde daha çok arar olduk. Biri duysa sesimizi de kitaba yatırım yapsa ne iyi olur.

Çarşı dediğin keşifler yurdu. Hele çocuklar, gençler için bulunmaz bir şenlik. Çarşıya yaptığımız her seferden yeni keşifler ile döndük. Paranın nasıl kazanıldığını boyacı sandıkları, simit tablaları sayesinde öğrendik. Paranın nasıl kaybedildiğini ise senede bir kurulan lunaparkta şans oyunları, atari oyunları ile öğrendik. Acı ama öğretici bir deneydi. 'Hayat' denilen soyut kelimeyi böylelikle tanımış olduk. Yol genişletme çalışmaları kapsamında eski dükkânlar yıkıldı. Bir cadde oluştu. Yeni zamanlar için bir hazırlıktı bu. Bizler bu arada büyüdük çoluk çocuğa karıştık. Rüzgâr artık sert esiyor, kırıyor dallarımızı. Yeni Çarşı, ah hatıralarımızın üzerine inşâ edildi.

Hüdavend Hatun türbesi güzel, şirin bir parkın içinde yükseliyor. O müstesna usta, taşı nasıl da inceden işlemiş. Sabır, dua, gayret ile ölümü munis kılmış. Korkutmuyor mezar, sadece solmaz gerçeği hatırlatıyor. Yitirilmiş bir değer için adanmış bu emek. Hatırlansın diye yapılmış. İnci gibi yeniden görünür olmuş. Vefanın ve derin sevginin bir yansıması Hüdavend Hatun türbesi. Etrafında türlü çiçekler, çimenler ve çocuklar...

Akşam oluyor. Eve dönme zamanıdır. Bu toprak, bu gök, bu bahçe, bu dağ hâsılı bu şehir yüreğimde yankılanıyor. Bende karşılığı olan şehri yazmaya çalıştım. Bize dair anılar, yaşantılar, resimler... Şu zaman dediğimiz kıyıcı akıştan kurtarabildiklerim. Sözüün özü " bakî kalan gök kubbede hoş bir seda imiş."

Vefatının 27. yılında Mehmet Kaplan'ı Anmak

Abdülkadir GÜLER

Edebiyatçı, eleştirmen ve dilci Prof. Dr. Mehmet Kaplan (D. Sivrihisar 1915- Ö: 24 Ocak 1986) sanat ve kültür dünyamızda ayrı bir isim ve unutulması mümkün olmayan değerli bir şahsiyettir. Mehmet Kaplan aramızdan ayrılalı tam 27 yıl geçti... Bu yazımda O'nu biraz olsun anmak istedim. Hiç unutmuyorum Diyarbakır Erkek ilköğretmen Okulu'nda öğrenci iken Türkçe ve Edebiyat derslerinde Mehmet Kaplan tarafından hazırlanan bir "Edebiyat Kitabı" vardı elimizde. (Yeni Türk Edebiyatı) ,Bu kitaptan dersler alıyor ve onu okuyorduk. Bu değerli insanı görmek bizlere nasip olmadı. Lakin o yıllarda (1961–1964) çıkan sanat ve kültür dergilerinden özellikle Hisar, Hareket ve Çağrı gibi dergilerde, çeşitli gazetelerde Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın akademik yazılarını ve özellikle Türk şiiri konusunda yaptığı tahlillerini okuyorduk. Hatta onun bu konuda yazılmış ve Türk Edebiyatına kazandırılmış birçok kitapları, nitelikli makaleleri ve denemeleri vardır. Bunları ayrıca yazımın son bölümünde vereceğim.

Şimdi kitaplığımın bir köşesinde onunla ilgini bazı anılarını anlatan bir kitap vardır. Mehmet Çınarlı'nın "Sanatçı Dostlarım" kitabı... Mehmet Kaplan'ı yakından tanıyan Hisar Dergisi'nin sahibi ve kurucularından şair, yazar Mehmet Çınarlı'nın hazırladığı ve Ötüken Yayınları arasında yer alan "Sanatçı Dostlarım" (İstanbul 1979) adını taşıyan bu değerli eserinden onunla ilgili bazı anıları alıntı yaparak, bu her iki yazıyı da saygıyla ve rahmetle anmak istiyorum. Çünkü her ikisi de şu anda yok aramızda. Özellikle bu fırsatı bizlere veren Akpınar Dergisi sahibi şair, yazar dostum Avukat İsmail Özmel Bey'e de bu vefalı davranışından dolayı da teşekkür etmek istiyorum. Türk edebiyatına, Türk kültürüne ömür boyu hizmet etmiş insanları unutmamak gerekir. İşte Prof. Dr. Mehmet Kaplan'da bu değerli insanlardan biridir. Aramızdan ayrılışının 27. yılında Akpınar Dergisinde Mehmet Kaplan'la ilgili özel bir sayı ayırmasına da Türk edebiyatı, Türk kültürü adına sevdiğimi burada belirtmek isterim.

Hisar Dergisi sahibi ve kurucularından rahmetli Mehmet Çınarlı onunla ilgili anılarında " Sanatçı Dostlarım" adı geçen eserinin bir yerinde (Say:154-171) değişik sayfalarda şunları yazıyor:

" Mehmet Kaplan'ın İmzasını ilk defa, 1940'larda, "İnkılâpçı Gençlik" adında bir dergide görmüştüm. Dergi, genellikle " Garipçilerin" sanat görüşünü savunur, onların şiirlerini yayınlardı. Orhan Velinin:

*Ben Orhan Veli,
Yazık oldu Süleyman Efendi'ye
Mısra-ı meşhurunun mübdii
Duydum ki merak ediyormuşsunuz.
Hususi hayatımı anlatayım:
Evvla adamım, yani
Sirk hayvanı felân değilim,
Burnum var, kulağım var
Pek biçimli olmamakla beraber.*

diye başlayan ve aynı şekilde devam eden şiirini ilk defa o dergide okuyup hayretler içinde kaldığını hatırlıyorum" ... Mehmet Kaplan 1952'den itibaren Hisar'da yazmaya başladı. Aynı yılda onun bize gönderdiği " Sanat Düşmanlığı" yazısı bizim görüşlerimize de tercüman olduğu için Hisar'da yer vermiştik. Adı geçen yazısında özetle: Ancak faydalı olanın güzel olduğu. İşe yaramayan şeylerin güzel olamayacağını tezi öne sürülüyor... Fayda estetiği adı verilen bu estetiğe göre, acemi bir elin yonttuğu kaba saba bir su çanağı, ince bir zevkin işlediği vazodan güzeldir. Çünkü bu çanağı bir işe yaradığı halde vazoda hiç işe yaramaz..." daha sonra yayınladığı bir başka yazısında " Eski Kültürü Öğrenmek Zarurieti" başlıklı yazısında da ise ; (Ocak 1953) eski kültürümüzden büsbütün kopmak isteyen yeni sanatçıların yolda olduklarını söylüyordu adı geçen bu makalesinde. " Bir ara İstanbul'da Turgut Atasoy'un çıkardığı ve sahibi olduğu ikinci bir " İSTANBUL" dergisi çıktı ve Mehmet Kaplan bu dergide yazmaya başladı. Ne yazık ki 1957 yılında Hisar'la birlikte bu dergide kapandı. Kaplan'da bizim gibi dergisiz kalmıştı...

1964 yılında Hisar'ı ikinci kez olarak yeniden çıkardık. O'nu yine yanımızda gördük. Bundan böyle bizimle birlikte olmayı ve yazılarını Hisar'a göndereceğini ifade etti...Bir ara Mehmet Kaplan'ın dergimiz yazar ve şairlerinden Mustafa Necati Kararar ile araları bozuldu. Mesele şu idi: " Şiir Tahlilleri " adını taşıyan kitabıyla ilgili Mustafa Necati Karaer'in bir eleştiri yazıları yazılmıştı. Bundan dolayı biraz olsun arası bozulmuştu. Konu ile ilgili olarak yine dergimiz yazarlarından Gültekin Samanoğlu'na 22 Kasım 1965 tarihli mektubunda özetle şunları yazıyordu:

" Ankara'da canlı ve samimi konuşmalarımız ben de derin ve güzel bir hatıra bıraktı. Yazılarımda ve konuşmalarımda fikirlerimi iyi anlatamamış olabilirim. Arkadaşlarımın, beni hiç olmazsa tam olarak tanımalarını rica ederim."Şiir Tahlilleri"nin ikinci cildi bir bütündür ve bu birincisini tamamlar. Değişmeler ve denemeler beni güzellikler kadar ilgilendiriyor. Dikkati bilhassa teknik ve yapı üzerine çekmek istiyorum. Teknik ve yapı bana, pratik hayatta olduğu kadar mühim gözüküyor."

Bu mektuptan sonra, Karaer'in, Hisar'da "Şiir Tahlilleri" için yazdığı eleştirmeyi Kaplan aynı anlayış ve göşgörü ile karşılamadı. M.N. Karaer yazısında eserin önemini ve değerini belirtmiş olmakla beraber, kitaba alınan şairlerin seçimindeki isabetsizliğe değinmiş ve bazı örnekler vermişti. Sayın Kaplan, bir başka mektubunda şöyle diyordu: "Şimdiye kadar derginize seve seve yazdım. Bu sayıdan itibaren (Aralık 1970), yazmayacağım. Mevcut yazılarım varsa, lütfen neşretmeyiniz. Saygı duyduğum insanlardan saygı görmek zannederim hakkımdır. "Allahaismarladık " Bundan sonra Mehmet Çınarlı yukarıda adı geçen kitabında Mehmet Kaplan'la ilgili anılarında şöylece sözlerini noktalıyordu: " Üzülmiştim. Suçum, günahım olmayan bir konuda, kabak benim başıma patlıyor, durumu düzeltmek yine bana düşüyordu. Tarık Buğra Kaplan'ın bizden çok önce tanıdığı, öğrencisi ve dostu; daha sık görüştüğü yakın bir arkadaşıydı. Gültekin Samanoğlu -İstanbul'da bulunması dolayısıyla- benden daha sık görüştüğü yakın bir arkadaşıydı. Birinin yazdığı, ötekinin seçip yolladığı yazıyı-üzerinde fazla durmadan-yayınlamakta Kaplan'a karşı suç işlemiş olacağımı aklıma bile getirmemişim. Mektubuna verdiğim cevapta, bunları açıkladıktan sonra, şu soruyu sordum: " Beni de biryana bırakalım, Sizi çok seven ve ilgiyle izleyenler Hisar okuyucularının kabahati ne? Yazınızdan niçin mahrum etmek istiyorsunuz? Gerçekten Kaplan'ın Hisar'da yayınladığı deneme ve eleştirilerini hayranlıkla okuyan adeta Kaplan'ın hastası olan okuyucularımız vardı. Bunlardan, Danıştay'dan Raportör olan bir hemşerim (Sabri Tandoğan) Kaplan'ın Hisar'da çıkan her yazısını beş kere, on kere okuduğunu ve bir yenisini sabırsızlıkla beklediğini söylemişti. Daha sonra Kaplan mektubuma bir yılbaşı kartıyla cevap verdi. "Haklı dost ve naziksiniz Sizlerden vazgeçmem güç" ve Hisar'da yazmaya devam edeceğim" diyordu.

Sayın Mehmet Çınarlı anılarının bir başka yerinde Mehmet Kaplan'ın yanında uzun yıllar asistanı olarak çalışan ve yardımcı olan sözü İnci Enginün'e getirerek şöyle yazıyor satır aralarında: " İnci Enginün, bir mektubunda, Kaplanın rahatsızlığı dolayısıyla derslere giremediğini, bunun da yükünü çok artırdığını yazmıştı. Kaplan'ın rahatsız olduğundan o güne kadar hiç haberim yoktu. Hemen bir mektup yazıp sıhhatini sordum. Bana çok duygulu, biraz da kötümser bir cevap verdi. (19 Şubat 1978) :İnci, iftihar ettiğim bir şahsiyet haline geldi. Akıllı ve rahat yazıyor. Kürsüde iyi elemanlar yetişti. Gözüm arkada kalmayacak. Ben yolun sonuna yaklaşıyorum. Sıhhatim şimdilik iyi ama geriye değil, ileriye gidiyoruz." (İnci diye söylediği kişi: Kadın yazarlarımızdan Prof. Dr. İnci ENGİNÜN, Akpınar Dergisi, Yıl: 8, Say: 47, Eylül-Ekim 2013 tarihli sayısında Av. İsmail ÖZMEL'in kendisiyle yaptığı bir konuşması vardır)

Mehmet Çınarlı yazısına devam ediyor: “Yolun sonuna yaklaşıyorum” sözü beni yeniden endişeye düşürdü. İnci’ye (Enginün) mektup yazıp Kaplan’ın geçirdiği rahatsızlığın mahiyetini sordum. Önemli değilmiş. Belkemiğinde kireçlenme olduğu için bir süre yatmak ve tedavi görmek zorunda kalmış. (Mehmet Kaplan’ın, sonradan eşinin öğretmen ve 1966 yılında kaybettiğini yine M. Çınarlı’nın bu “Sanatçı Dostlarım” adını taşıyan kitabından öğreniyoruz. (Sayfa: 163). M. Kaplan kolay kırılan, kolayca kötümserliğe ve ümitsizliğe düşen bir kimse.. Bana yazdığı bir başka mektupta (8 Aralık 1975),” Ölüme öyle alıştım ki, heran öbür tarafa gitmeye hazırım. Bu dünya güzel ve acı. “Her bayramda bir hüznün var” diyordu.... O’na bu hüznü sanırım, birazda yalnızlığı veriyor. Çevresinde eşi, çocukları ve torunları bulunsa, Dostum’un iç dünyası herhalde biraz daha değişik, biraz daha aydınlık olurdu.” Prof. Dr. Mehmet Kaplan 24 Ocak 1986 yılında aramızdan ayrıldı.

Ahmet Köklügiller ve İbrahim Minnetoğlu ile birlikte hazırladıkları “ **Nasıl Yazıyorlar** ” adını taşıyan kitabında özetle aynen şunları söylüyor: “İçimde hiçbir zaman büyük bir yazar olma, şöhret ve para kazanma hırsı duymadım. Okumaya meraklı idim. Ortaokulun son sınıfında bir arkadaşım Eskişehir’de beni şehir kütüphanesine götürdü. Kütüphane güzel, sakin, sıcak ve rahattı. O günden sonra boş vakitlerimi hep kütüphanede geçirdim. Hoşuma giden her şeyi okudum. Lise sıralarında, şimdi bir tanesi bile elimde bulunmayan defter defter şiir, hikâye, hatta roman bile yazdım. Allah’ın verdiği büyük lütufla bunları yırttım, attım. Üniversite öğrencisi iken eserlerini okuma saadetine ulaştığım Alain, bana bir sır öğretti. “Yazarak düşünmek”. Denemelerim esnasında da şahsen birçok fikirleri yazarken bulduğumu fark ettim.” Mehmet Kaplan’ın gençliğinde şiirleri de vardır. 1952 yılında şöyle bir şiirini görüyoruz çeşitli seçkilerde:

Camlarda damlalar rakediyor- uzak

Bir balo hatırası gibi hüznü

Sessiz bir musikiye dalmış kalarak

Eşyalar içinde saatlerce ölü...

Bu sükut mezarı tekin değil, kalk- Kalk!

Büyük caddelerde koşar adım yürü

Kahveler canlı insanlarla dolu bak,

Sımsıcak hayatın içine gömülü...(1)

Mehmet Kaplan Türk şiiri konusunda neler söylüyor?

Yazar Suat Uzer’in Mehmet Kaplan’la Türk Şiiri konusunda bir röportajı vardır. Suat Uzer Mehmet Kaplan’a soruyor: “ Bugünkü Türk Şiiri hakkındaki fikriniz nedir?” Mehmet Kaplan’ın cevap aynen şöyledir:

- Bugünkü Türk şiiri, isim, mahsul, mevzu, şekil, üslup, bakımından büyük bir zenginlik arz ediyor. O kadar çok şair var ki, bunların isimlerini bile saymak sütunlar doldurur. Ve bunlar o kadar velüddur ki kimse hepsinin eserlerini okuduğunu iddia edemez. Ele alınan temler namütenahi, cemiyettin bütün meseleleri, insan hayatının her hali, tabiat, şehir, köy ve teker teker her eşya şekil alabildiğince serbest, aruz, hece, müstezâd, insicamsız, mensur (nesir), halk edebiyatından veya bütün dünyadan gelme. Dil, en yüksek tondan külhanbey, ağzına kadar, temiz, karışık, kirlı, eski, yeni, .Türk şiiri, hiçbir devirde bu kadar bol, bu kadar zengin mahsul (ürün) vermemiştir. Fakat maalesef, gizli bir âlem, teşkil eden bu şiir dünyasını bizzat bu şairlerden ve biri biriki münekkidden (yazar, eleştirmen) başka tanıyan yoktur. Yaşayan Türk şairleri arasında hemen aklıma gelenlerden birkaçını vermek istiyorum: Namık Kemal, Abdülhak Hamit, Tevfik Fikret, Mehmet Akif gibi şairler yaşadığı dönemlerde büyük etkiler yapmışlardır. Bunlardan başka Nazım Hikmet, Yahya Kemal, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dranas, Ahmet Kutsi Tecer, Ziya Osman Saba ve bunlardan sonra yetişenlerden de Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat, Cahit Külebi, Behçet Necatigil, ve daha beş, on kişiyi de sayabilirim.“

Mehmet Kaplan, Cumhuriyetimizin 50. yılında Başbakanlık Kültür Müsteşarlığıca çıkarılan kitaplar arasında “ Şiir Tahlilleri “ başlığı altında (24 şair) halinde yayımlanmış ve eser daha sonra “Cumhuriyet Devri Türk Şiiri” başlığı altında büyük boy 564 sayfalık bir kitapta ikinci baskısını yapmıştır. Kitabın ikinci baskısında 36 şaire yer vermiştir. Yine hazırlanan bu antoloji Hisarcılardan şair Munis Faik Ozansoy’a yer vermediği için Mehmet Çınarlı’nın yukarıda adı geçen “ Sanatçı Dostlarım “ adını taşıyan kitabından öğreniyoruz. Bu konuda karşılıklı konuşma ve mektupları vardır....

Uzun yıllar Türk kültürüne hizmet eden Prof. Dr. Mehmet Kaplan’ın uzmanlık alanı Yeni Türk Edebiyatı olmakla beraber, Türk Edebiyatının asırlar boyunca devam eden tarihi servi içinde vücuda getirilen belli başlı kültür eserlerini ele alıp incelemiş, bu yolda fazlasıyla kafa yormuş duygu ve düşüncelerini ortaya koymuş bir edebiyat uzmanıdır. Birçok kültür eserlerini incelemiş, araştırmış, ele almış bunları incelemiş ve bunları değişik edebi metotlarla değerlendirmiş, böylece yetiştirdiği araştırmacılara yeni ufuklar açarak kültür ve fikir hayatının gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Mehmet Kaplan sadece bunlarla kalmamış, güzel sanatlardan fikir akımlarına, Kültür ve medeniyet meselelerinden politikaya, din, ilim ve tarih konularından devlet ve üniversite problemlerine kadar geniş bir yelpazede uğraş vermiştir. Bu konuda birçok kalıcı eser ve 1500’den fazla makale yazıp Türk kültürüne armağan etmiştir. Mehmet Kaplan’ın hemen hemen bütün eser ve yazılı makalelerinde, şiir ve denemelerinde üzerinde ısrarla durduğu Türk kültürü ve medeniyetidir. Dünden bugüne milli kültürümüzdür. Ona göre asli unsur millettir. Uzun tarihler boyunca birçok devletler

kuran Türk devletinin büyük bir millet olduğunu vurgulamaktadır. Ve bunun nesilden nesile çağdan çağdaşa yaşamasını arzu etmektedir. Ona göre milleti millet yapan temel unsur kültürdür. Bütün güzel sanatlar kültürün içine girer. Zira bu kültürün ham maddesi dildir. Mehmet Kaplan'a göre: Devlet sadece toprak kazanmayı hedef alan bir organizasyon değildir. Sınırların gerisinde yaşayan ve devletin devamlılığının besleyecek fertleri ve her bakımdan besleyecek ve geliştirecek kurumlar da ihmal edilmemelidir. Aslında bir esnaf teşkilatı olan Ahilik ve devleti temsil eden Ahi tipi Osmanlı hayat sistemindeki unsurlar da bu milli kültürden ışığını almıştır. (2).

Mehmet Kaplan'ın Türk dili konusunda yazar Rıza Bağcı' da şunları yazıyor:

-“Kaplan hoca, konuşma ve yazı dilindeki kelimeleri, kökenlerine bakarak Türkçe ve yabancı diye ayırmanın, bu şekilde Öztürkçecilik yapmanın, dili arılaştırmaya çalışmanın yanlışlığı ve tehlikeleri üzerinde ısrarla durur. Eğer böyle yapılırsa Fuzulî, Bakî, Şeyh Galip, Namık Kemal, Fikret, Mehmet Akif, Yahya Kemal, hatta Yakup Kadri, Reşat Nuri, Halide Edip, Peyami Safa, A. Hamdi Tanpınar gibi şâir ve yazarlar bile anlaşılabilir hâle gelecektir. Bir milletin kütüphanesi ancak böyle yıkılabilir. Hâlbuki her millet dilini ve kültürünü yüzyıllar boyunca yoğurur. Bu esnada o, akan bir nehir gibi, içinden geçtiği her topraktan bazı unsurları alır. Her medenî milletin konuşma ve yazı dili, karşılaştığı medeniyetlerden alınma kelime ve deyimlerle doludur. Bu bakımdan her milletin dili, o milletin tarihinin adeta özetidir. Dünyada saf hiçbir ilim ve kültür dili yoktur. Özleştirmecilik, bu bakımdan tarihin akışına ve kültüre aykırıdır. (3)

Mehmet Kaplan bütün edebi çalışmalarında Türk kültürü ve özellikle Türk diline çok önem vermiştir. Onun Türk dili konusundaki bazı sözlerinden de birkaçını buraya alıp sizlerle paylaşmak istiyorum. Yazım da biraz uzadı galiba, ama yine de bunları sizlere sunmadan geçemeyeceğim.

Mehmet Kaplan şöyle diyor Türk dili konusunda:

- Ziya Gökalp, dili milli kültürün temeli sayar. Bunun sebebi o dilin, bütün millet tarafından konuşulan ve anlaşılabilir bir var olmak sevdasıdır.
- Büyük şairler ve edebiyatçılar, eserlerinde milli dile en güzel ve en olgun şekilleri verirler.
- Kelime ve cümle olarak yeni yaratışlarla bir dili zenginleştirenler de onlardır.
- Bundan dolayı, bütün medeni milletler yetişen nesilleri geniş bir okuyucu zümresi tarafından kabul edilmiş olan eserleri ele alırlar. Bu eserler öyle eserlerdir ki daha sonra gelen genç nesillere de aşılırlar. Yeni gelen yeni nesiller de bu eserleri okumak suretiyle olgunlaşırlar, onlara dayananlar daha yüksek ve ileri bir kültür yaratırlar.
- Milli edebiyat ve sadeleşme cereyanı içinde vücuda gelen eserin dili, büyük nispette bugünkü okuyucular tarafından anlaşıldığı ve bunlar çağdaş Türk kültürünün

temel kaynakları olduğu için dillerinde herhangi bir değişiklik yapılmamasını önerir. Ve bu yazarlarımızdan Ömer Seyfeddin, Yahya Kemal, Halide Edip, Yakup Kadri, Reşat Nuri, Ahmet Hamdi, Tanpınar, Sait Faik, Orhan Veli ve son elli yılda içinde yetişmiş şair ve yazarların dilini genç nesillere örnek olarak göstermek gerekir...(4)

Mehmet Kaplanın yazı ve edebiyat hayatı bir makale ile elbette sınırlı değildir. Hayatı boyunca Türk milletine ve Türk kültürüne hizmet vermiş ve üniversitelerimizde okuyan ve asistan olarak çalışan Türk edebiyatına gönül veren binlerce öğrenci de yetiştirmiştir. Mehmet Kaplan fikir ve düşünceleriyle Türk edebiyatı coğrafyasında başlı başına bir ekoldür. Mehmet Kaplan'ın özgeçmişi hakkında biraz bilgi vermek istiyorum:

Sivrihisar,18 Mart 1915, İstanbul 24 Ocak 1986). Yılları arasında yaşamış bir edebiyat tarihçisidir. Yazılarında kimi zaman Nuri Hisar, Ruhi Çınar, K.Domaniç, Nuri Tarhan, Osman Okatan ve Osman Selçuk imzalarını da kullanmıştır. İlköğrenimini Sivrihisar'da tamamlamıştır. (1928), Ortaöğrenimini Eskişehir Lisesinde tamamladı. İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi.(1939), Aynı yıl Türkiyat Enstitüsü'nün, daha sonra yeni kurulan 19.Asır Türk Edebiyatı Kürsüsü'nde A.Hamdi Tapınar'ın ilk asistanı oldu. Namık Kemal üzerine teziyle doktor,(1942), Tevfik Fikret çalışmasıyla doçent,(1944), "Şiir Tahlilleri" adını taşıyan eseriyle profesör oldu (1953).Erzurum'da Edebiyat Fakültesinin kurucu dekanı olarak görev aldı, Türkiye ilk olarak halk edebiyatı üzerine akademik araştırmalar yapıldı.'1958-1960). İstanbul'a dönüşünde İ.Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün başkanı' 1962) ve Türkiyat Enstitüsü'nün müdürü oldu. (1974 – 1983).1949,1959,-60 ve 1967 tarihlerinde araştırmalar yapmak üzere Fransa, İngiltere, Almanya ve İsviçre'de bulundu. 1984 yılında emekli oldu. 23 Mart 1986 yılında İstanbul'da vefat etti. Karaca Ahmet Mezarlığında toprağa verildi. Şiir ve yazıları, araştırmaları makaleleri, denemeleri Hareket, Çığır, Şadırvan, İstanbul, Bizim Türkiye, Mücadele, Hisar, Türk Yurdu, Türk Dünyası, Türk Kültürü, Türk Folklor Araştırmaları, Yol, Türk Edebiyatı Çağrı gibi dergilerinin yanı sıra, Yeni sabah, Milliyet, Tercüman gibi gazetelerde yazılar yazdı. 1500'e yakın makalesi kitaplaştırıldı.(5)

Eserlerinden bazıları şunlardır:

Tevfik Fikret ve Şiiri (1946), Tevfik Fikret Adıyla (1971), Namık Kemal (doktora Tezi 1948), Tanpınar'ın Şiir Dünyası (1964), Şiir Tahlilleri (2.cilt,1954-1965), Nesillerin Ruhu (denemeler, 1967), Büyük Türkiye Rüyası (makale ve denemeler,1969), Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar (İslamiyet Öncesi ve Tanzimat sonuna kadar, 1976) , Hikaye Tahlilleri(1979), Edebiyatımızın İçinden (makaleler,1978), Oğuz Kağan Destanı (1979), Atatürk Devri Fikir Hayatı (İnci Enginün, Abdullah Uçman ile birlikte 1981), Atatürk Devri ve Türk Edebiyatı (İnci Enginün, Birol Emil, Necati Birinci, Zeynep Kerman, Abdullah Uçman ile 1981),Devrin yazarlarının kalemiyle Milli Mücadele ve Mustafa Kemal (İnci Enginün, Necati Birinci ve Abdullah Uçman ile birlikte 2 cilt 1981),

Kültür ve Dil (makaleleri, 1982), Tip Tahlilleri (1985), Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri (1990) gibi Türk edebiyatına ve Türk kültürüne kazandırmıştır.

Sonuç olarak, Prof. Dr. Mehmet Kaplan, hayatı boyunca gece gündüz demeden tüm maddi, manevi imkânlarıyla Türk Edebiyatına hizmet etmiştir. Evlerimizde, halk kütüphanelerimizde kalıcı birer şaheser eser olarak armağan edilen kitaplarıyla, fikir ve düşünceleriyle her zaman gönlümüzde yer alacaktır. Nitelikli eserleri, kitapları, deneme ve makaleleri ufukumuzda birer ışık kaynağı olarak kalacaktır. Eserleri gelecek kuşaklar tarafından her zaman gururla izlenecek ve düşüncelerinden yararlanılacaktır. Değerli edebiyat tarihçisini 71 yaşında iken bu fani dünyaya elveda dedi... Vefatının 27. yılında saygıyla ve rahmetle anıyor mekânı cennet olsun diyorum. Bir sözünde şöyle diyordu: "Her bayramda bir hüznü vardır" ...Günler, aylar ve yıllar ne denli çabuk geçiyor...

Kaynaklar:

- 1- Sanatçı Dostlarım / Mehmet Çınarlı Ötüken Yayınları İstanbul 1979
- 2- Resimli, Metinli Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi – İhsan Işık, 5.Cilt, Elvan Yayınları, 1.baskı - Ankara 2006.s.1947-1950
- 3- Rıza Bağcı, Mehmet Kaplan, Kültür ve Dil, Dergâh Yayınları, İstanbul,1982.
- 4- Resimli, Metinli Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi – İhsan Işık, 5.Cilt, Elvan Yayınları, 1.baskı - Ankara 2006.s.1947-1950
- 5- Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçıları Ansiklopedisi Cilt 2, YKY 2. baskı İstanbul

Yazıya bir yorum:

-Yazınızda bir eski dostu rastlayınca bir solukta okudum. Ben Sayın Mehmet Kaplan'ın eşi Behice Kaplan Hanımın Erenköy Kız Lisesinden öğrencisiyim. Evlerimiz yakın olduğu için Mehmet Bey ile Behice Hanım'ın Cinardibi'nde ikamet ettikleri evlerine sık sık giderdim. 1962-63 Yıllarında Erenköy Kız Lisesinde okurken Behice Hanım'ın bize aşıladığı okuma zevki ile Fen kolunda olmamıza rağmen Edebiyat bizim için çok önemli bir dersti. Hatta dersten de öte bir tutku idi. Ben de birçok arkadaşım gibi İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girdim bu tutku sonucu. Ama ben ailemin baskısı sonucu bölüm değiştirip İktisat Fakültesine gittim ve oradan mezun oldum. Çok kısacık da olsa Prof. Mehmet Kaplan'ın öğrencisi oldum. Bugün edebiyatı, okumayı, yazmayı sevmemin bu nadir kişileri tanımamdan kaynaklandığının bilincindeyim. Onları tanıdığım için ve yaşamımın bir döneminde yolumun onların yolları ile çakıştığı için çok mutlu oluyorum. Saygılarımla

GOKOYA

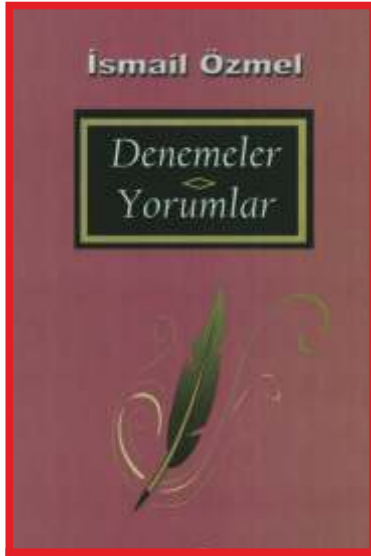
Milliyet Blog/02.11.2013 18:42

İsmail Bey,

Hocamız Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın en mutlu olduğu günlerden biri 1985 yılında kendisi için çıkarmış olduğumuz Armağan kitabını sunduğumuz toplantıydı. Orada çekilen bu resim de onun mutluluğunu yansıtan güzel bir resim. Hocanın solunda Eskişehir'den tanıdığı Prof. Dr. Orhan Oğuz, sağında da iki gün önce vefat eden Prof. Dr. Sencer Tonguç bulunmaktadır. Fotoğraf çekildiği zaman Prof. Dr. Sencer Tonguç İÜ Edebiyat Fakültesi dekanıydı. Prof. Dr. Orhan Oğuz da yeni kurulmakta olan Marmara Üniversitesi'nin kurucu rektörüdür. İçlerinde sadece Orhan Oğuz hayatta. Allah ömürler versin.

İnci Enginün

Yeni Çarşı Merkezi
B Blok 1/5 • NİĞDE
Tel: 0.388 213 12 50 - 233 35 45